

Nr 9.

Godkänd av första kammaren den 25 maj 1915.

Godkänd av andra kammaren den 25 maj 1915.

Riksdagens skrivelse till Konungen, angående regleringen av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

(Jordbruksutskottets utlåtanden nr 1. 48, 52, 53, 63 och 64 samt memorial nr 55 och 70.)

Till Konungen.

I avseende å regleringen av utgifterna å riksstatens *nionde* huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut.

Departementet.

1:o) I den till riksdagen den 14 januari innevarande år avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln i punkten 1 föreslagit riksdagen att till provisorisk lönereglering för befattningshavare i jordbruksdepartementet, i enlighet med de i statsrådsprotokollet tillstyrkta grunder och på de däri förordade villkor, å extra stat för år 1916 bevilja ett förslagsanslag

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 14 saml. 9 häft. (Nr 9.)

av 6,760 kronor, varav högst 162 kronor 50 öre finge användas till höjning av vikariatsersättning under semester.

Enligt det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över jordbruksärenden har departementschefen, under åberopande av vad chefen för justitiedepartementet samma dag till statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden anfört i avseende å grunderna för dessa lönetillägg ävensom villkoren för deras åtnjutande och de föreskrifter, som böra iakttagas vid utbetalningen av desamma, meddelat, att beträffande registratorns i jordbruksdepartementet sportelinkomster icke inträffat någon sådan förändring, att desamma borde beräknas överstiga 500 kronor.

Under erinran att riksdagen beträffande annat statsdepartement bifallit liknande framställning som nu förevarande, får riksdagen anmäla, att riksdagen till provisorisk lönereglering för befattningshavare i jordbruksdepartementet, i enlighet med de enligt statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden den 14 januari 1915 tillstyrkta grunder och på däri förordade villkor, å extra stat för år 1916 beviljat ett förslagsanslag av 6,760 kronor, varav högst 162.50 kronor må användas till höjning av vikariatsersättning under semester.

2:o) Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t under punkten 2 av denna huvudtitel föreslagit, har riksdagen, i likhet med vad skett för vart och ett av åren 1911—1915, för avlönande av en kanslisekreterare inom jordbruksdepartementet å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 5,050 kronor, varav 1,600 kronor skola anses såsom tjänstgöringspenningar.

3:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom under punkten 3 framställda förslag har riksdagen vidare, i likhet med vad för åren 1911—1915 ägt rum, för beredande av arvode åt extra föredragande inom jordbruksdepartementet m. m. å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 4,000 kronor.

Lanthushållningen.

4:o) Under punkt 4 av förevarande huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att dels medgiva, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å det under anslagstiteln »befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar» upptagna anslag till understödjande av premiering av nötboskap, må under år 1916 användas

för enahanda ändamål, dels ock, vid bifall härtill, minska ifrågavarande anslag, nu 160,000 kronor, därav 70,000 kronor skola användas för tilläggspris för tjurar, tillhörande tjurförening, med 80,000 kronor till 80,000 kronor, därav 70,000 kronor skola användas för tilläggspris för tjurar, tillhörande tjurförening, med rätt för Kungl. Maj:t att, därest under året sistnämnda belopp ej skulle behöva i sin helhet eller till någon del tagas i anspråk för detta ändamål, anvisa det sålunda tillgängliga beloppet för andra till nötboskapspremieringen hörande ändamål.

Under anslagstiteln »befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar» finnes upptaget ett särskilt anslag till understödjande av premiering av nötboskap, från vilket anslag bidrag utgå till hus-hållningssällskap med belopp, som för varje sällskaps område icke må överstiga vad sällskapet eller landstinget, vart för sig eller i förening, tillskjuter för samma ändamål. Detta anslag har småningom höjts, senast vid 1914 års förra riksdag, då beloppet bestämdes till 160,000 kronor, därav högst 70,000 kronor skola användas för tilläggspris för tjurar, tillhörande tjurförening, med rätt för Kungl. Maj:t att, därest sistnämnda belopp i sin helhet eller till någon del under något år ej skulle behöva tagas i anspråk för detta ändamål, anvisa det sålunda tillgängliga beloppet för andra till nötboskapspremieringen hörande ändamål. Från anslaget må även användas erforderligt belopp till fortsatt utgivande av en riksstambok över ayrshireboskap.

Föredragande departementschefen har ansett, att vid anslagets fördelning för innevarande år en inskränkning i dess disposition skulle kunna vidtagas, varigenom en besparing å omkring 40,000 kronor komme att uppstå å anslaget. På grund av de indragningar, som enligt departementschefens åsikt jämväl för år 1916 utan allt för svåra olägenheter kunde äga rum, skulle anslaget jämväl för sistnämnda år kunna tillfälligtvis minskas med detta belopp. På grund av den betydelse, statsbidragen till tjurar, tillhörande tjurförening, äga för nötboskaps-aveln borde de indragningar, som komme att äga rum vid anslagets disposition, icke drabba den del av anslaget, som vore avsedd till dylika statsbidrag, utan anslagets övriga del.

Då riksdagen icke funnit anledning till erinran mot förevarande framställning, har riksdagen

dels medgivit, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å det under anslagstiteln »befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar» upptagna anslag till understödjande av premiering av nötboskap, må under år 1916 användas för enahanda ändamål;

dels ock minskat ifrågavarande anslag, nu 160,000 kronor, därav 70,000 kronor skola användas för tilläggspris för tjurar tillhörande tjurförening med 80,000 kronor till 80,000 kronor, därav 70,000 kronor skola användas för tilläggspris för tjurar, tillhörande tjurförening, med rätt för Kungl. Maj:t att, därest under året sistnämnda belopp ej skulle behöva i sin helhet eller till någon del tagas i anspråk för detta ändamål, anvisa det sålunda tillgängliga beloppet för andra till nötboskapspremieringen hörande ändamål.

På grund av detta beslut har anslagstiteln i sin helhet minskats med motsvarande belopp av 80,000 kronor eller från 412,450 kronor till 332,450 kronor.

5:o) Under punkt 5 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att dels höja den i staten för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp upptagna anslagspost »extra lärare, arvoden» från 8,000 kronor med 950 kronor till 8,950 kronor, i följd varav statens slutsumma kommer att höjas med 950 kronor och uppgå till 91,400 kronor, dels ock höja det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» uppförda anslag till nämnda institut från 85,450 kronor med 1,450 kronor till 86,900 kronor.

Den av riksdagen år 1911 för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp fastställda staten med däri vid 1914 års riksdag vidtagen ändring genom höjning av anslagsposten »till institutets övriga utgifter» slutar på 90,450 kronor. Då emellertid det antagits, att bostadsförmån skulle kunna beredas samtliga tio i staten upptagna ordinarie lärare och dessa på grund härav skulle enligt anmärkning vid staten vidkännas en var avdrag å lönen med 500 kronor, har anslaget upptagits 5,000 kronor lägre än statens slutsumma och alltså allenast till 85,450 kronor.

I staten ingår en anslagspost å 8,000 kronor till arvoden åt extra lärare. Från sistnämnda anslagspost utgår bland annat arvode till en kamrerare. Denne befattningshavare har enligt 58 § i institutets stadgar den 12 augusti 1912 till uppgift, bland annat, att omhänderhava och ansvara ej mindre för den uppbörd, som anförtros honom, än även för bokföring och redovisning för institutets, mejeriets, trädgårdens och hovbeslagsskolans tillgångar, inkomster och utgifter; att verkställa alla utbetalningar för nämnda inrättningar; att undervisa samtliga institutets lärjungar i bokhålleri; samt att mot särskild ersättning, som bestämmes av styrelsen, föra egendomens räkenskaper samt meddela undervisning i bokhålleri åt lantbruksskolans lärjungar. Kamreraren åtnjuter numera en avlöning av tillhoppa 4,000 kronor, varav 1,250 kronor från institu-

tets anslagspost till arvoden åt extra lärare, 250 kronor från hovbeslags-skolan, 600 kronor från mejeriet, 600 kronor från trädgården och 1,300 kronor från egendomen.

Styrelsen för institutet har i skrivelse den 10 september 1914 bland annat gjort framställning om inrättandet vid institutet av en kassörsbefattning, över vilken framställning lantbruksstyrelsen avgivit utlåtande.

Departementschefen har i denna fråga uttalat, att han ansåge vad Alnarpsstyrelsen och lantbruksstyrelsen anfört angående önskvärdheten av ökad personal för skötande av institutets och egendomens med tillhörande institutioner och skolor kassarörelse och räkenskapsväsende ävensom undervisningen i bokföring värt allt beaktande. Då den nuvarande kamreraren hade så stor och på flera olika kurser fördelad undervisningsskyldighet, som handlingarna utvisade, då därjämte kassarörelsen vore av högst betydlig omfattning samt till följd av den vidlyftiga affärsrörelsen i mejeriet, trädgården och vid egendomen upptog en mängd småposter och då slutligen räkenskapernas förande torde föranleda ett betydande arbete i synnerhet på grund därav, att varje särskild självständig institution måste hava egna räkenskaper, funne departementschefen behovet av arbetshjälp åt kamreraren icke kunna avvisas. Då härtill komme den jämväl framhållna angelägenheten av effektiv kontroll, vilken isynnerhet vid en statsinstitution måste tillerkännas framstående vikt, ansåge departementschefen sig böra ansluta sig till förslaget om inrättande av en kassörsbefattning med ungefärligen de föreslagna uppgifterna.

Mot förslaget att åt innehavaren av denna befattning bereda en sammanlagd avlöning av 3,000 kronor vore i och för sig icke något att erinra. Endast den del av avlöningen, som borde utgå från anslag å institutets stat, vore nu av direkt betydelse. Alnarpsstyrelsen och lantbruksstyrelsen hade föreslagit denna andel till hälften, 1,500 kronor. Då emellertid kassörens avlöning skulle härigenom utgå från institutet till väsentligt större andel än som för närvarande vore fallet beträffande kamrerarens avlöning, samt kassören likväl skulle i lika mån som kamreraren bliva upptagen för de olika institutionernas uppbörd och räkenskaper, varjämte han skulle ensam sköta undervisningen i bokhålleri vid de lägre kurserna, bland andra den med egendomens medel underhållna lantbruksskolan, under det att kamreraren skulle ombesörja motsvarande undervisning vid den högre kursen, syntes den sålunda föreslagna fördelningen av avlöningen vara allför ogynnsam för institutet. Ifall den nuvarande fördelningen av kamrerarens avlöning finge anses vara ett någorlunda riktigt uttryck för den relativa betydelsen av det arbete han utförde för

de olika institutionernas räkning, syntes det vara följdriktigast, att, då kamreraren och kassören tillsammans skulle hava motsvarande uppgifter som den nuvarande kamreraren ensam, sammanlagda avlöningen för kamreraren och kassören, vilken avlöning i detta sammanhang lämpligen kunde beräknas till 7,000 kronor, i huvudsak fördelas på ungefär lika sätt. Efter proportionen 1,250 : 4,000 skulle institutet av den sammanlagda avlöningen å 7,000 kronor få vidkännas ej fullt 2,200 kronor. Efter denna beräkningsgrund skulle institutets anslag till extra lärare av denna orsak behöva ökas med endast 950 kronor.

Vad angår den föreslagna höjningen av det ordinarie anslaget till institutet med 500 kronor, är denna föranledd därav, att den bostadslägenhet, som nu innehaves av adjunkten i anatomi och fysiologi, kommer att framdeles användas för institutets mera direkta behov. På grund härav kommer nämligen det belopp, 500 kronor, som hittills inbesparats till följd av adjunktens bostadsavdrag, att framdeles utgå till honom. Mot framställningen i denna del har riksdagen icke något att invända. Då riksdagen icke heller har något att erinra mot inrättandet av den ifrågavarande kassörsbefattningen eller mot storleken av det till dennes avlöning från institutets anslag till »extra lärare» avsedda beloppet, får riksdagen anmäla, att riksdagen

dels höjt den i staten för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp upptagna anslagspost »extra lärare, arvoden» från 8,000 kronor med 950 kronor till 8,950 kronor, i följd varav statens slutsumma kommer att höjas med 950 kronor och uppgå till 91,400 kronor,

dels ock höjt det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» uppförda anslag till nämnda institut från 85,450 kronor med 1,450 kronor till 86,900 kronor.

Genom detta beslut kommer det i omförmälda anslagstitel ingående bestämda anslag att höjas med motsvarande belopp. Härtill återkommer riksdagen senare.

6:o) Under punkt 6 i huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att dels medgiva, att vad vid utgången av år 1915 må å det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» upptagna anslag till trädgårdsundervisningen kvarstå oanvänt av de i detta anslag ingående, till stipendier för trädgårds-skötselns studerande avsedda medel må under år 1916 disponeras för dylika stipendier, dels ock, vid bifall härtill, minska anslaget till trädgårdsundervisningen från 36,800 kronor med 4,800 kronor till 32,000 kronor.

Den här föreslagna anslagsminskningen har sin grund i den besparing, som beräknats kunna åstadkommas därigenom, att de 4 resestipendier, som enligt beslut vid 1909 års riksdag skola från anslaget till trädgårdsundervisningen utgå till personer, vilka önska utbilda sig till trädgårdskonsulenter eller lärare i trädgårdsskötsel eller eljest förvärva högre utbildning i trädgårdsfacket, icke komma att utdelas under innevarande år.

Då riksdagen på grund av rådande förhållanden ej finner anledning till erinran mot förevarande framställning, får riksdagen anmäla, att riksdagen

dels medgivit, att vad vid utgången av år 1915 må å det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» upptagna anslag till trädgårdsundervisningen kvarstå oanvänt av de i detta anslag ingående, till stipendier för trädgårdsskötselns studerande avsedda medel må under år 1916 disponeras för dylika stipendier;

dels ock minskat anslaget till trädgårdsundervisningen från 36,800 kronor med 4,800 kronor till 32,000 kronor.

7:o) Under punkt 7 av förevarande huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» upptagna ordinarie anslag till reseunderstöd för lantbrukets studerande må under år 1916 användas för de ändamål, för vilka anslaget varit avsett, *dels ock*, vid bifall härtill, ur riksstaten utesluta ifrågavarande anslag.

Under anslagstiteln undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar är upptaget ett ordinarie anslag av 15,000 kronor till reseunderstöd åt personer, som ägna sig åt lantbrukets studerande. Understöden utdelas av Kungl. Maj:t och utgå med växlande belopp allt efter resans längd m. m. Ej heller antalet understöd är bestämt. Understöden kunna utdelas såväl för resor inom landet som i utlandet.

Då riksdagen beträffande ifrågavarande reseunderstöd finner liknande skäl föreligga att icke utdela desamma som i fråga om de i nästföregående punkt omförmälda stipendier, får riksdagen anmäla, att riksdagen

dels medgivit, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å det under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» upptagna ordinarie anslag till reseunderstöd för lantbrukets studerande må under år 1916 användas för de ändamål, för vilka anslaget varit avsett;

dels ock ur riksstaten uteslutit ifrågavarande anslag.

På grund av riksdagens under punkterna 5, 6 och 7 härövan fattade beslut kommer det i anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» ingående bestämda anslaget, i riksstaten för innevarande år upptaget med 451,300 kronor, att dels ökas med 1,450 kronor och dels minskas med 19,800 kronor samt alltså inalles att minskas med 18,350 kronor till 432,950 kronor.

8:o) Under punkt 8 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att godkänna följande grunder för statsunderstöd till lantmannaskolor att tillämpas från och med läsåret 1915—1916:

Till lantmannaskola, anordnad enligt av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna grunder, utgår, efter Kungl. Maj:ts beprövande, statsunderstöd sålunda:

Då elevantalet i kursen uppgår till minst 15 eller, vid skola, som förut varit i verksamhet minst tre år, då elevantalet under de tre nästföregående läsåren uppgått i medeltal till minst 15, utgår statsunderstöd med:

ej mindre grundanslag å 2,000 kronor än även tilläggsanslag å högst 3,000 kronor samt för sådan kurs, vars elevantal överstiger 30, ytterligare högst 1,000 kronor för anordnande vid kursen av parallellundervisning i den utsträckning, lantbruksstyrelsen prövar sådan erforderlig;

dock att under de tre första åren av en skolas verksamhet må utgå såväl grundanslag å 2,000 kronor som tilläggsanslag å högst 1,000 kronor, därest elevantalet i kursen uppgår minst till 10;

med rätt därjämte för Kungl. Maj:t att, där ej fråga är om anslag till parallellundervisning, på grund av särskilda omständigheter bevilja statsunderstöd, oaktat villkoren i fråga om elevantal icke äro uppfyllda;

allt under villkor i övrigt:

att inom orten tillskjutes ett belopp, som, med inräknande av elevavgifterna från elever, vilka icke åtnjuta understöd av statsmedel för kursens genomgående, uppgår minst till det belopp, varmed statsunderstödet till skolan överstiger grundanslaget,

att vederbörande hushållningssällskap eller dess förvaltningsutskott vitsordar behovet inom orten av dylik skola,

att för varje 1,000 kronor av statsunderstödet minst två frielever eller dubbla antalet elever mot halv undervisningsavgift äga åtnjuta undervisning vid kursen, i den mån de obemedlade eller mindre bemedlade inträdesberättigade sökande, vilka anmäla sig till erhållande av sådan förmån, samt de obemedlade eller mindre bemedlade elever

vid kursen, vilka erhållit understöd av statsmedel till genomgående av kurs vid lantmannaskola, uppgå till motsvarande antal,

att skolan underkastar sig den kontroll, Kungl. Maj:t i varje särskilt fall finner skäl föreskriva, samt

att skolan årligen avgiver berättelse om sin verksamhet.

Därest under visst läsår vid lantmannaskola hålles ytterligare en kurs, må, under förutsättning att i den första kursen minst 50 elever deltagit samt att i den senare kursen deltaga minst 15 elever, utgå, utöver statsunderstödet till den första kursen:

ej mindre grundanslag å 1,000 kronor än även tilläggsanslag å högst 1,000 kronor samt för sådan kurs, vars elevantal överstiger 30, ytterligare högst 1,000 kronor för anordnande vid kursen av parallellundervisning i den utsträckning, lantbruksstyrelsen prövar sådan erforderlig;

dock med rätt för Kungl. Maj:t att, där ej fråga är om anslag till parallellundervisning, på grund av särskilda omständigheter bevilja statsunderstöd, oaktat villkoren i fråga om elevantal icke äro uppfyllda;

allt under samma villkor i övrigt, som stadgats för statsunderstöd till den första kursen, dock att hushållningssällskapets eller dess förvaltningsutskotts vitsord i detta fall bör avse behövligheten av den senare kursen.

I sammanhang med förevarande framställning har riksdagen till behandling förehått två inom riksdagen väckta motioner, däri hemställts, att riksdagen ville besluta om följande ändring av de grunder för statsunderstöd till lantmannaskolor från och med läsåret 1915—1916, som Eders Kungl. Maj:t i sin förevarande proposition förelagt riksdagen:

Till — — — — — sålunda:

Då — — — — — med:

ej — — — — — erforderlig;

dock — — — — — 10;

med — — — — — uppfyllda;

allt under villkor i övrigt:

att inom orten tillskjutes ett belopp, som med inräknande av elevavgifterna uppgår minst till det belopp, varmed statsunderstödet till skolan överstiger grundanslaget;

att — — — — — skola,

att — — — — — antal,

att — — — — — samt,

att — — — — — verksamhet.

Därest under visst läsår vid lantmannaskola hålles ytterligare en kurs, må, under förutsättning att i den första kursen minst 40 elever deltagit — — — — — kursen:

ej mindre grundanslag å 2,000 kronor än — — — — — erforderlig
dock — — — — — uppfyllda;
allt — — — — — kursen.

Till stöd för motionärernas framställning har anförts följande:

»I innevarande års statsverksproposition hemställes under nionde huvudtiteln å sidan 31, att lantmannaskola, som under vissa i propositionen angivna förutsättningar anordnar tvenne kurser under ett år, må erhålla anslag även till den andra kursen.

Av den utfredning, som i den kungl. propositionen lämnas, framgår, att lantbruksstyrelsen beräknat utgifterna för en andra kurs till 4,150 kronor, varav 1,500 kronor såsom avlöning till föreståndaren och 1,000 kronor till förste läraren samt att anslaget borde utgå med ett belopp av högst 3,000 kronor, om antalet elever utgör minst 15 och, därest elevantalet utgör minst 30 och parallellundervisning anses behöflig, ytterligare högst 1,000 kronor samt att anslaget för kursen utan parallellundervisning bör utgå med 2,000 kronor såsom grundanslag, d. v. s. utan motsvarande tillskott från orten, och ytterligare högst 1,000 kronor under förutsättning att motsvarande anslag från orten, elevavgifterna inberäknade, står skolan till buds. Kungl. Maj:t har emellertid ansett, att statsanslaget borde utgå med högst 2,000 kronor för kurs med högst 15 elever och högst 3,000 kronor, om parallellundervisning anses behöflig, samt att 1,000 kronor skulle utgå såsom grundanslag, medan ytterligare högst 1,000 kronor skulle utgå under förutsättning att motsvarande anslag, elevavgifterna inberäknade, erhålles från orten, från vilken, enligt departementschefens beräkning, skulle erfordras ett tillskott av 1,600 kronor.

Det föreliggande förslaget bör utan tvivel från principiell synpunkt hälsas med tillfredsställelse, ty för närvarande finnes knappast någon möjlighet för en lantmannaskola att anordna tvenne kurser på ett år. Emellertid synes det oss, som om frågan knappast skulle kunna lösas på det sätt Kungl. Maj:t föreslagit. Många av våra lantmannaskolor, för att icke säga de allra flesta, torde hava svårt att anskaffa det nödiga ortsbidraget, som vanligen erhålles från hushållningssällskapen, vars tillgångar mångenstädes äro mycket begränsade. Utan tillräckliga medel torde ingen skola våga experimentet att anordna tvenne kurser, och man kan följaktligen befara, att någon sommarkurs icke kommer till stånd med ett så litet anslag, som i den kungl. propositionen föreslagits.

Flera av våra lantmannaskolor hava inga elevavgifter, under det att andra hava dylika till växlande belopp. Om man utgår ifrån att en skola under vinterkursen har 52 elever, därav 12 frielever, och att varje av de återstående eleverna erlägger en avgift av 40 kronor, erhåller skolan genom dessa ett belopp av 1,600 kronor. Från orten erhålles växlande anslag; vi kunna i detta fall välja 2,000 kronor — skolor finnas, som hava lägre ordsbidrag. I detta fall kan skolan icke ens erhålla hela statsanslaget till vinterkursen, ty en skola med ovannämnda elevantal har rätt att uppbära grundanslag 2,000 kronor, ytterligare anslag 3,000 kronor och anslag till parallellundervisning 1,000 kronor, d. v. s. 6,000 kronor, men för att kunna uppbära detta anslag fordras 4,000 kronor från orten, elevavgifterna inberäknade. I det fall, som här ovan relaterats, kan skolan uppbära endast 5,600 kronor i statsanslag för vinterkursen. Om skolan erhåller 15 elever till den nya kursen, varav 4 frielever, och elevavgifterna äro desamma som i föregående, skulle en inkomst av 440 kronor härigenom erhållas. Om skolan icke kan erhålla något ordsbidrag, d. v. s. anslag från vederbörande hushållningssällskap, till sommarkursen, skulle ett statsanslag av 1,440 kronor — 1,000 kronor i grundanslag och 440 kronor såsom ytterligare anslag — i detta fall kunna erhållas. Att en sommarkurs under dylika förhållanden skulle anordnas är föga troligt.

Det torde under alla förhållanden icke åtminstone de närmaste åren bliva möjligt för något större antal av våra lantmannaskolor att till vinterkursen erhålla minst 50 elever — enligt lantbruksstyrelsens förslag minst 40, ett enligt vårt förmenande mera lämpligt antal — och till sommarkursen minst 15 elever, vilket enligt Kungl. Maj:ts förslag är en förutsättning för anslag till sommarkursen, men det är påtagligt, att skolornas föreståndare och lärarekrafter skulle göra sitt bästa för att nå detta mål, om något rikligare statsanslag stode skolorna till buds. Ett av de mest verksamma medlen härvid skulle utan tvivel vara, om sommarkursen såväl som vinterkursen erhöle ett grundanslag av 2,000 kronor och att sommarkursen erhöle ett ytterligare anslag av högst 1,000 kronor jämte anslag till parallellundervisning på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit. Givet är, att sommarkurs endast komme att anordnas vid väl skötta skolor med mycket dugliga lärarekrafter, och en föreståndare, som genom sin energi och duglighet förde en skola fram till en sådan utveckling, att sommarkurs kan anordnas, förtjänar otvivelaktigt den större inkomst lantbruksstyrelsen beräknat, eller 1,500 kronor,

men departementschefen funnit väl hög, en inkomst, som personer med dylika kvalifikationer torde kunna förvärva genom annan anställning under sommarmånaderna.

I det förslag till förändrade grunder för statsunderstöd till lantmannaskolor, som föreligger i den kungl. propositionen, återfinnes följande: »att inom orten tillskjutes ett belopp, som, med inräknande av elevavgifterna från elever, vilka icke åtnjuta understöd av statsmedel för kursens genomgående, uppgår till minst det belopp, varmed statsunderstödet till skolan överstiger grundanslaget».

I motiveringen till detta förslag framhåller departementschefen att han finner att avgifter, som erlagts av elever, vilka såsom obemedlade eller mindre bemedlade erhållit statsunderstöd, icke må för grundläggande av rätt till statsunderstöd åt skolan utöver grundanslaget inräknas såsom ortsbidrag, då det kan med fullt fog sägas, att denna avgift erlägges av staten för de elever, som erhållit statsunderstöd. Rätt till ytterligare statsunderstöd åt själva skolan bör därför icke kunna grundas på densamma.

Detta förslag synes oss icke innebära ett främjande av lantbruksundervisningen, utan tvärtom ett steg i motsatt riktning, och man kan likaledes ifrågasätta, huruvida det föreliggande förslaget vilar på fullt riktiga förutsättningar. Vi tillåta oss, för att belysa frågan, anföra tvenne exempel.

En skola A. har till sin kurs fått 40 elever. Skolan har av hushållningssällskapet erhållit ett anslag av 2,000 kronor. Sex elever, som sökt statsunderstöd, hava anmält sig och därjämte enligt det föreliggande förslaget fått plats som frielever, vare sig ansökning därom ingives eller ej. Skolan åtnjuter ett grundanslag av statsmedel av 2,000 kronor och därjämte ett ytterligare anslag av statsmedel intill 4,000 kronor, därest skolan kan visa motsvarande ortsbidrag, i detta fall *samtliga* elevavgifter inberäknade. Om dessa utgöra 60 kronor för varje elev, har skolan att uppvisa ett ortsbidrag av 4,040 kronor ($2,000 + 2,040$) och erhåller följaktligen ett statsanslag av 6,000 kronor. Inkomsten blir, elevavgifterna inberäknade, 10,040 kronor.

En skola B. är belägen i en trakt med mindre välbärgad befolkning. Skolan har liksom A. fått 40 elever, av vilka 25 erhållit statsunderstöd. Skolan är enligt det föreliggande förslaget skyldig att vare sig ansökning därom ingives eller ej bevilja minst 2 frielevplatser för varje 1,000 kronor av statsanslaget. Anslaget från orten utgör 2,000

kronor. Skolan erhåller ett grundanslag av 2,000 kronor. Elevavgifterna utgöra — vi kunna utgå från 12 frielever — 1,400 kronor. Skolan har emellertid vid sökande av statsanslag icke rätt att medräkna elevavgifterna för dem, som erhålla statsunderstöd, utan endast för de återstående 15, d. v. s. i detta fall 900 kronor. Skolan kan av statsmedel utöver grundanslaget erhålla 2,900 kronor och skolans inkomster bli i detta fall 8,300 kronor. Det vill med andra ord säga, skolan B. erhåller, jämfört med skolan A., en mindre inkomst av 1,740 kronor. De olika skolornas inbördes ställning kan vara ännu ogynnsammare. Skolorna kunna exempelvis vara belägna i olika län; skolan A. kan hava större ortsbidrag än skolan B. o. s. v.

Det förefaller, som om den skola, som får emottaga de flesta statsunderstödda eleverna, skulle komma att lida härav i så hög grad, att man kan ifrågasätta, huruvida den har råd, att, därest det föreliggande förslaget vinner riksdagens bifall, antaga mer än ett mycket begränsat antal sådana elever, och dock avsågo statsunderstöden till eleverna att främja de mindre bemedlades inhämtande av kunskaper, utan att på något sätt inkräkta på skolornas möjlighet att erhålla statsanslag. Snarare borde skolorna uppmuntras att antaga dessa elever, som i mycket stor utsträckning torde vara i behov av ytterligare lättnader, exempelvis genom frielevplatser. Enligt vår uppfattning hade det varit mera välbetänkt, om skolan, därest den beviljade dylika statsunderstödda elever frielevsplatser utöver det antal, som skolan enligt gällande grunder är skyldig att bevilja, hade fått tillgodoräkna sig undervisningsavgiften vid sökande av statsunderstöd, oaktat avgiften på grund av elevens svaga ekonomi icke utkrävts av honom. En sådan bestämmelse hade otvivelaktigt mera fog för sig än det i den kungl. propositionen föreslagna.»

Enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag skola de avgifter, som erlagts av elever, vilka såsom obemedlade eller mindre bemedlade erhållit statsunderstöd för genomgående av lantmannaskolkurs, icke kunna för grundläggande av rätt till statsunderstöd åt skolan utöver grundanslaget inräknas såsom ortsbidrag, under det motionärerna ansett, att jämväl dylika avgifter skulle få anses såsom bidrag från orten. Det vill synas, som om motionärernas framställning i detta hänseende har fog för sig. Riksdagen finner nämligen av de i motionen åberopade exemplen ådagalagt, att vid bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag det skulle kunna inträffa, att en lantmannaskola i *en* ort skulle kunna komma i en ekonomiskt ogynnsammare ställning än en dylik skola i en *annan* ort endast

på den grund, att den förra fått emottaga flera obemedlade eller mindre bemedlade elever än den senare. Då riksdagen icke kan finna detta med billigheten fullt överensstämmande, föranledes riksdagen att bifalla motionärernas förslag i denna del. Ett ytterligare skäl härtill anser riksdagen ligga däri, att någon liknande bestämmelse som den av Eders Kungl. Maj:t nu föreslagna icke är gällande i fråga om statsunderstöd åt folkhögskolor, med vilka lantmannaskolorna enligt riksdagens mening böra i förevarande hänseende jämsställas. Vad angår den i motionerna beträffande »skolan B.» lämnade uppgiften om avgifterna för 28 elever hava dessa emellertid befunnits rätteligen utgöra 1,680 kronor, vilket i sin ordning medför, att nämnda skolas inkomster böra upptagas till 8,580 kronor samt att skolan följaktligen skulle erhålla, jämfört med den i motionerna omförmälda »skolan A.», en mindre inkomst av 1,460 kronor.

Däremot kan riksdagen icke biträda motionärernas förslag, att, därest under visst läsår vid lantmannaskola hålles ytterligare en kurs, grundanslaget till denna kurs skall höjas till 2,000 kronor från det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 1,000 kronor, eller att såsom förutsättning för understöd åt den andra kursen stadgas, att i den första kursen deltagit minst 40 elever i stället för såsom Eders Kungl. Maj:t föreslagit minst 50 elever. I likhet med departementschefen vill riksdagen framhålla vikten därav, att sådana bestämmelser i fråga om statsbidragets storlek och villkoren för dess utgående meddelas, att vederbörande skolstyrelse icke lockas att utan tillräckligt skäl anordna två kurser på grund av att härigenom större statsbidrag åt skolan komme att erhållas. Enligt riksdagens mening lämnar Eders Kungl. Maj:ts förslag om det minsta elevantalet större garanti än motionärernas för att icke statens medel utan att verkligt behov föreligger tagas i anspråk för anordnandet av en senare kurs vid ifrågavarande skolor. Vad angår anslagsbeloppet till den senare kursen har riksdagen genom den av departementschefen förebragta utredningen blivit övertygad om att detta belopp lämpligen bör bestämmas på sätt av Eders Kungl. Maj:t föreslagits.

Under åberopande av vad sålunda blivit anfört och då riksdagen icke i övrigt funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och de i ämnet väckta motionerna, antagit följande grunder för statsunderstöd till lantmannaskolor att tillämpas från och med läsåret 1915—1916:

Till lantmannaskola, anordnad enligt av Kungl. Maj:t och riks-

dagen antagna grunder, utgår, efter Kungl. Maj:ts beprövande, statsunderstöd sålunda:

Då elevantalet i kursen uppgår till minst 15 eller vid skola, som förut varit i verksamhet minst tre år, då elevantalet under de tre nästföregående läsåren uppgått i medeltal till minst 15, utgår statsunderstöd med:

ej mindre grundanslag å 2,000 kronor än även tilläggsanslag å högst 3,000 kronor samt för sådan kurs, vars elevantal överstiger 30, ytterligare högst 1,000 kronor för anordnande vid kursen av parallellundervisning i den utsträckning, lantbruksstyrelsen prövar sådan erforderlig;

dock att under de tre första åren av en skolas verksamhet må utgå såväl grundanslag å 2,000 kronor som tilläggsanslag å högst 1,000 kronor, därest elevantalet i kursen uppgår minst till 10;

med rätt därjämte för Kungl. Maj:t att, där ej fråga är om anslag till parallellundervisning, på grund av särskilda omständigheter bevilja statsunderstöd, oaktat villkoren i fråga om elevantal icke äro uppfyllda; allt under villkor i övrigt:

att inom orten tillskjutes ett belopp, som med inräknande av elevavgifterna uppgår minst till det belopp, varmed statsunderstödet till skolan överstiger grundanslaget,

att vederbörande hushållningssällskap eller dess förvaltningsutskott vitsordat behovet inom orten av dylik skola,

att för varje 1,000 kronor av statsunderstödet minst två frielever eller dubbla antalet elever mot halv undervisningsavgift äga åtnjuta undervisning vid kursen, i den mån de obemedlade eller mindre bemedlade inträdesberättigade sökande, vilka anmäla sig till erhållande av sådan förmån, samt de obemedlade eller mindre bemedlade elever vid kursen, vilka erhållit understöd av statsmedel till genomgående av kurs vid lantmannaskola, uppgå till motsvarande antal,

att skolan underkastar sig den kontroll, Kungl. Maj:t i varje särskilt fall finner skäl föreskriva, samt

att skolan årligen avgiver berättelse om sin verksamhet.

Därest under visst läsår vid lantmannaskola hålles ytterligare en kurs, må, under förutsättning att i den första kursen minst 50 elever deltagit samt att i den senare kursen deltaga minst 15 elever, utgå, utöver statsunderstödet till den första kursen:

ej mindre grundanslag å 1,000 kronor än även tilläggsanslag å högst 1,000 kronor samt för sådan kurs, vars elevantal överstiger 30, ytterligare högst 1,000 kronor för anordnande vid kursen av parallell-

undervisning i den utsträckning, lantbruksstyrelsen prövar sådan erforderlig;

dock med rätt för Kungl. Maj:t att, där ej fråga är om anslag till parallellundervisning, på grund av särskilda omständigheter bevilja statsunderstöd, oaktat villkoren i fråga om elevantal icke äro uppfyllda;

allt under samma villkor i övrigt, som stadgats för statsunderstöd till den första kursen, dock att hushållningssällskapet eller dess förvaltningsutskotts vitsord i detta fall bör avse behövligheten av den senare kursen.

9:o) Under punkten 9 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna sådan ändring av de bland stadgade villkor för statsunderstöd till lantbruksskolor upptagna villkoren rörande tillskott från orten och frielevplatser, att dessa villkor erhålla följande lydelse:

att inom orten tillskjutes ett belopp, som, med inräknande av elevavgifterna från elever, vilka icke åtnjuta understöd av statsmedel för kursens genomgående, uppgår minst till det belopp, varmed statsunderstödet till skolan överstiger grundanslaget; samt

att för varje 500 kronor av statsunderstödet minst en frielev eller dubbla antalet elever mot halv undervisningsavgift äga åtnjuta undervisning vid kursen, i den mån de obemedlade eller mindre bemedlade inträdesberättigade sökande, vilka anmäla sig till erhållande av sådan förmån, samt de obemedlade eller mindre bemedlade elever vid kursen, vilka erhållit understöd av statsmedel för genomgående av kurs vid lantbruksskola, uppgå till motsvarande antal.

De nu gällande villkoren, i vilka ändring sålunda av Eders Kungl. Maj:t föreslås, återfinnas i kungörelsen den 29 juni 1912 angående anslag till lantbruksskolor och hava följande lydelse:

att inom orten skall tillskjutas minst lika stort belopp, elevavgifterna inberäknade, som det, varmed statsbidraget överstiger grundanslaget, 1,000 kronor; samt

att för varje 500 kronor av statsbidraget minst en frielev eller dubbla antalet elever mot halv undervisningsavgift skall äga att vid skolan åtnjuta undervisning, för så vitt obemedlade eller mindre bemedlade inträdesberättigade sökande till motsvarande antal anmäla sig till erhållande av sådan förmån.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 13 maj 1914 erinrat, att styrelsen i särskild skrivelse samma dag angående ändrade villkor för åtnjutande av statsunderstöd till lantmannaskolor föreslagit vissa ändringar

i de villkor för åtnjutande av statsunderstöd, vilka motsvarade ovan åberopade villkor för åtnjutande av statsunderstöd åt lantbruksskolor. Då enahanda skäl för ändringar i samma riktning gällde i bägge fallen, har lantbruksstyrelsen hemställt om åtgärder för vidtagande av motsvarande ändringar i villkoren för statsbidrag till lantbruksskolor.

I sammanhang härmed har riksdagen till behandling förehaft en inom riksdagen väckt motion, däri hemställts, att riksdagen ville besluta, att det förstnämnda av här ovan angivna villkor skall erhålla följande ändrade lydelse:

»Att inom orten tillskjutes ett belopp, som med inräknande av elevavgifterna uppgår till minst det belopp, varmed statsunderstödet till skolan överstiger grundanslaget.»

Då enahanda skäl föreligga för en ändring på sätt motionärerna föreslagit av det nu ifrågakommande villkoret beträffande statsunderstöd åt lantbruksskolor, som under nästföregående punkt av riksdagen åberopats i fråga om motsvarande villkor för statsunderstöd åt lantmannaskolor, får riksdagen anmäla,

att riksdagen, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med bifall till den i ämnet väckta motionen, beslutat sådan ändring av de bland stadgade villkor för statsunderstöd till lantbruksskolor upptagna villkoren rörande tillskott från orten och frielevplatser, att dessa villkor erhålla följande lydelse:

att inom orten tillskjutes ett belopp, som, med inräknande av elevavgifterna, uppgår minst till det belopp, varmed statsunderstödet till skolan överstiger grundanslaget; samt

att för varje 500 kronor av statsunderstödet minst en frielev eller dubbla antalet elever mot halv undervisningsavgift äga åtnjuta undervisning vid kursen, i den mån de obemedlade eller mindre bemedlade inträdesberättigade sökande, vilka anmäla sig till erhållande av sådan förmån, samt de obemedlade eller mindre bemedlade elever vid kursen, vilka erhållit understöd av statsmedel för genomgående av kurs vid lantbruksskola, uppgå till motsvarande antal.

Slutsumman av anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» kommer alltså på grund av under punkterna 5, 6 och 7 fattade beslut att minskas från 637,300 kronor med 18,350 kronor till 618,950 kronor.

10:o) I punkt 10 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anslag till elektrisk anläggning vid lantbruksinstitutet vid Ultuna, som Kungl. Maj:t må

komma att avlåta till riksdagen, å extra stat för år 1916 för detta ändamål beräkna ett anslag av 10,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 26 februari 1915 avlåten proposition, nr 63, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen, att till elektrisk anläggning vid Ultuna lantbruksinstitut och egendom bevilja ett anslag av 32,000 kronor och därav på extra stat för år 1916 anvisa 10,000 kronor.

Såsom av departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet framgår skall den tillämnade elektricitetsanläggningen vid Ultuna erhålla sin kraft direkt från statens kraftledning från Älvkarleby. Då denna anordning givetvis ur ekonomisk synpunkt är betydligt fördelaktigare än det ursprungliga förslaget att för ändamålet taga kraft från elektricitetsverket i Uppsala och då ett bifall till förevarande framställning otvivelaktigt komme att medföra stora fördelar för lantbruksinstitutet vid Ultuna och där förlagda redskapsprovningsanstalt, anser sig riksdagen utan tvekan kunna tillstyrka, att ifrågavarande lantbruksinstitut, i likhet med det andra lantbruksinstitutet, Alnarp, varder försett med elektrisk anläggning.

På grund av det anförda och då riksdagen icke har något att erinra mot storleken av det för ändamålet äskade beloppet, får riksdagen anmäla, att riksdagen till elektrisk anläggning vid Ultuna lantbruksinstitut och egendom beviljat ett anslag av 32,000 kronor och därav på extra stat för år 1916 anvisat 10,000 kronor.

11:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 11 av huvudtiteln föreslagit riksdagen att till undervisningsmateriell för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp å extra stat för år 1916 anvisa ett anslag av 3,000 kronor.

Till undervisningsmateriell för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1908—1915 anvisat ett anslag av 3,000 kronor. Då samma behov av extra anslag till undervisningsmateriell vid nämnda institut torde komma att under år 1916 föreligga som under de föregående åren, har riksdagen, i likhet med vad under senare åren skett, till undervisningsmateriell för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 3,000 kronor.

12:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts under punkt 12 av förevarande huvudtitel gjorda framställning och under erinran

att riksdagen för ifrågavarande ändamål anvisat för år 1914 ett anslagsbelopp av 7,000 kronor, därav 3,500 kronor finge användas till täckande av förskottsvis bestridda utgifter för samma ändamål under år 1913, samt för innevarande år 3,500 kronor, får riksdagen härigenom anmäla, att riksdagen, i likhet med vad skett för innevarande år, till hovbeslags-skolan vid Alnarp anvisat å extra stat för år 1916 ett anslag av 3,500 kronor.

13:o) Under punkten 13 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till anordnande av utbildningskurser för kontrollassistenter å extra stat för år 1916 anvisa ett anslag av 14,800 kronor.

Anslag för ifrågavarande ändamål har av riksdagen förut beviljats för varterdera av åren 1911 och 1912 med 9,550 kronor, för år 1913 med 11,900 kronor samt för vart och ett av åren 1914 och 1915 med 14,800 kronor. Då sistnämnda belopp torde vara erforderligt jämväl för år 1916, får riksdagen anmäla, att riksdagen i likhet med vad skett för åren 1914 och 1915, till anordnande av utbildningskurser för kontrollassistenter å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 14,800 kronor.

14:o) Under punkten 14 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att medgiva, att Eders Kungl. Maj:t må under år 1916 till anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän använda vad som vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget för detta ändamål.

Riksdagen, som med hänsyn till den stora betydelsen för jordbruket av en rätt bedriven ladugårdsskötsel anser sig böra i detta sammanhang framhålla önskvärdheten av att nu ifrågavarande utbildningskurser i framtiden komma att genom en livligare frekvens bättre än hittills fylla det med dem avsedda ändamålet, har icke något att erinra mot förevarande framställning och anmäler alltså, att riksdagen medgivit, att Eders Kungl. Maj:t må under år 1916 till anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän använda vad som vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget för detta ändamål.

15:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 15 av huvudtiteln gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år skett, å extra stat för år 1916 beviljat, att av Eders Kungl. Maj:t i mån av behov användas, såsom bidrag till anställande av *dels* tolv jordbrukskonsulenter i Dalarna och Norrland under villkor,

att konsulenternas rese- och traktamentsersättning bekostas av landsting, hushållningssällskap eller eljest, 30,000 kronor, *dels* en jordbrukskonsulent inom vartdera av Kalmar läns norra och Gottlands läns hushållningssällskaps områden under enahanda villkor och under förutsättning därjämte, att vederbörande hushållningssällskap bidrager till konsulentens avlöning med minst 1,250 kronor, 2,500 kronor, *dels ock* tolv jordbrukskonsulenter i övriga delar av södra och mellersta Sverige under villkor, att konsulenternas rese- och traktamentsersättning bekostas av landsting, hushållningssällskap eller eljest samt att vederbörande hushållningssällskap under samma år på egen bekostnad och utan anlitande till någon del av statsbidraget anställer en eller flera ytterligare jordbrukskonsulenter, 30,000 kronor

eller tillsammans 62,500 kronor,

ävensom medgivit, att Eders Kungl. Maj:t må för bidrag från detta anslag stadga de villkor i övrigt, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

16:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts under punkt 16 gjorda framställning har riksdagen vidare å extra stat för år 1916 anvisat, att av Eders Kungl. Maj:t i mån av behov användas, såsom bidrag till anställande av vandringsrättare

dels i Dalarna och Norrland 21,000 kronor, *dels ock* vandringsrättare i södra och mellersta Sverige 15,000 kronor eller tillsammans 36,000 kronor, under villkor, att övriga kostnader för vandringsrättarna bestridas av landsting, hushållningssällskap eller eljest, samt på de villkor i övrigt, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

17:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom under punkten 17 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för vart och ett av åren 1911—1915, till utbildande av en stipendiat i boskapskötsel och mejerihushållning m. m. å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 1,500 kronor.

18:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts under punkten 18 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för år 1914 och innevarande år skett, såsom statsbidrag åt Fredrika-Bremer-förbundets lant-hushållningsskola vid Rimforsa för utbildande av lärarinnor å extra stat för år 1916 beviljat ett anslag av 8,000 kronor.

19:o) I anslutning till Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 19 gjorda framställning har riksdagen vidare, i likhet med vad för år 1914 och för innevarande år ägt rum, till beredande av statsbidrag åt Upp-

sala enskilda läroverks fackskola för huslig ekonomi för utbildning av lärarinnor i lantushållning å skolans lantgård Brogård å extra stat för år 1916 beviljat ett anslag av 5,500 kronor.

20:o) Under punkten 20 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för år 1916 minska den del av det under anslagstiteln hästavelns förbättrande upptagna reservationsanslaget, som är avsedd till understödjande av prisbelöningar av hästar, från 160,000 kronor med 120,000 kronor till 40,000 kronor.

Det ordinarie anslaget till hästavelns förbättrande bestämdes av riksdagen år 1914 till 370,470 kronor och består av ett förslagsanslag, friheter, å 1,070 kronor samt ett reservationsanslag å 369,400 kronor, därav 160,000 kronor till prisbelöningar av hästar.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen i ärendet anført, att på grund av de stora krav, som under nu rådande förhållanden ställas på statskassan, det befunnits önskligt, att, bland annat, utgifterna för hästpremieringen måtte kunna i någon mån minskas. Kungl. Maj:t hade därför genom kungörelse den 19 november 1914 förordnat, att utdelning av skådepenningar av silver icke må äga rum vid 1915 års hästpremieringar. Tillika hade departementschefen i skrivelse samma dag meddelat stuteriöverstyrelsen och samtliga hushållningssällskaps förvaltningsutskott, att det icke kunde påräknas, att Kungl. Maj:t vid fördelning av anslaget komme att till utgifter för premieringsväsendet för år 1915 anvisa sammanlagt större belopp än omkring 100,000 kronor.

Därest Kungl. Maj:t framdeles vid anslagets fördelning för år 1915 vidtog den inskränkning i anslagets disposition, som sålunda ställts i utsikt, komme en besparing å omkring 60,000 kronor att uppstå, vilken såsom reservation komme att överföras till anslaget för år 1916.

Även för år 1916 torde av budgethänsyn det vara behövt, att motsvarande inskränkning gjordes i anslagets disposition, så att av anslaget komme att utgå allenast omkring 100,000 kronor. Då härtill bleve disponibel förberörda reservation av ungefär 60,000 kronor, behöfde anslag för året utgå med allenast 40,000 kronor. Departementschefen har emellertid uttryckligen framhållit, att denna minskning endast vore tillfällig, och att framdeles anslaget borde ånyo höjas till sitt normala belopp, vilket vore för ändamålet fullt behövt under vanliga förhållanden.

Då riksdagen funnit de av departementschefen åberopade skälen för den ifrågasatta anslagsminskningen fullt övertygande, har riksdagen med

bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, för år 1916 minskat den del av det under anslagstiteln hästavelns förbättrande upptagna reservationsanslaget, som är avsedd till understödjande av prisbelöningar av hästar, från 160,000 kronor med 120,000 kronor till 40,000 kronor.

Häriigenom kommer omförmälda reservationsanslag att undergå motsvarande minskning eller till 249,400 kronor samt hela anslaget till hästavelns förbättrande att upptagas med ett belopp av 250,470 kronor, därav ett förslagsanslag, friheter, å 1,070 kronor.

21:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för vart och ett av åren 1911—1915 skett, för bestridande av kostnad för extra personal vid Flyinge hingstdepå å extra stat för år 1916 beviljat ett anslag av 4,630 kronor.

22:o) Under punkten 22 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels medgiva, att vad som vid utgången av år 1915 kan kvarstå oanvänt å anslaget för tillvaratagande och utveckling av sådana i Sverige förekommande s. k. lanthästar, som kunna innefattas under benämningen »inhemska häststammar», må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål, dels ock å extra stat för år 1916 för samma ändamål anvisa ett anslag av 17,000 kronor.

För vart och ett av åren 1914 och 1915 har riksdagen å extra stat anvisat ett anslag av 20,000 kronor, att under de villkor, Kungl. Maj:t ägde bestämma, utgå för tillvaratagande och utveckling av sådana i Sverige förekommande s. k. lanthästar, som kunna innefattas under benämningen »inhemska häststammar».

För år 1914 har Kungl. Maj:t av detta anslag anvisat bidrag till sammanlagt belopp av allenast 17,000 kronor.

Departementschefen har ansett, att då å anslagsbeloppet för år 1914 återstår oanvänd en summa av 3,000 kronor, torde, även under förutsättning att för år 1915 hela det beräknade årsbeloppet av 20,000 kronor skulle komma att tagas i anspråk, för år 1916 erfordras nytt anslag allenast å 17,000 kronor för att möjliggöra anvisande av bidrag å 20,000 kronor.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot framställningen ifråga, har

dels medgivit, att vad som vid utgången av år 1915 kan kvarstå oanvänt å anslaget för tillvaratagande och utveckling av sådana i Sverige förekommande s. k. lanthästar, som kunna innefattas under

benämningen »inhemska häststammar», må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål;

dels och å extra stat för år 1916 för samma ändamål anvisat ett anslag av 17,000 kronor.

23:o) Vidare har Eders Kungl. Maj:t under punkten 23 av ifråga-
varande huvudtitel hemställt, att riksdagen må medgiva, att Eders Kungl.
Maj:t må till understödjande av stamboksföring rörande hästar under år
1916 använda vad som vid utgången av år 1915 kan kvarstå oanvänt
å anslaget för detta ändamål.

På Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för vart och ett av
åren 1914 och 1915 å extra stat anvisat ett anslag av 10,000 kronor
att under de villkor, Kungl. Maj:t skulle äga bestämma, utgå för under-
stödjande av stamboksföring rörande hästar.

För år 1914 har Kungl. Maj:t anvisat av detta anslag bidrag å
tillhoppa 4,500 kronor.

Departementschefen har ansett uppenbart, att medel för detta
ändamål böra finnas tillgängliga även för år 1916. Då emellertid från
år 1914 funnes en oanvänd behållning av 5,500 kronor samt det vore
antagligt, att icke heller för år 1915 det av riksdagen anvisade beloppet
komme att i sin helhet tagas i anspråk, syntes den behållning å dessa
bägge års anslag, som med säkerhet kunde påräknas vid 1915 års ut-
gång böra vara tillräcklig för tillgodoseende av bidragsbehovet under
år 1916 och nytt anslag icke vara erforderligt.

Då riksdagen icke har något att invända mot förevarande fram-
ställning, har riksdagen medgivit, att Eders Kungl. Maj:t må till under-
stödjande av stamboksföring rörande hästar under år 1916 använda vad
som vid utgången av år 1915 kan kvarstå oanvänt å anslaget för detta
ändamål.

24:o) I anslutning till Eders Kungl. Maj:ts därom under punkten
24 av huvudtiteln gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad
som skett för innevarande år, till arvode åt en statsinspektör över kött-
kontrollen å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 5,600 kronor.

25:o) Vidare och i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts under punkt
25 av förevarande huvudtitel gjorda framställning har riksdagen, i likhet
med vad för innevarande år skett, för avlönande av en karantänsvakt
vid karantänsanstalten i Haparanda för husdjur samt för bestridande av

anstaltens kostnader för bränsle, lyse, telefon och desinfektionsmedel m. m. å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 750 kronor.

26:o) Under punkten 26 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för den år 1913 beslutade förnyade tävling för utseende av avelscentra för nötboskap å extra stat för år 1916 anvisa ett anslag av 17,000 kronor.

Då förevarande anslagsäskande står i överensstämmelse med av riksdagen förut gillad plan för anordnande av tävlingar för utseende av avelscentra, har riksdagen såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för den år 1913 beslutade förnyade tävling för utseende av avelscentra för nötboskap å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 17,000 kronor.

27:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 27 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för vart och ett av åren 1907—1915 ägt rum, till främjande av nötboskapsaveln inom Norrbottens län anvisat å extra stat för år 1916 ett anslag av 5,000 kronor.

28:o) Under punkt 28 av ifrågavarande huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels medgiva, att vad vid utgången av år 1915 möjligen kvarstår oanvänt å anslaget till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen må under år 1916 användas för enahanda ändamål, dels ock å extra stat för år 1916 för samma ändamål anvisa ett anslag av 75,000 kronor.

Riksdagen har för varje år från och med år 1898 anvisat anslag å extra stat till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen. Anslagens belopp hava växlat allt efter behoven för året och tillgången på besparade medel för ändamålet. På 1915 års stat har riksdagen för ifrågavarande ändamål uppfört ett anslag av 100,000 kronor, varjämte riksdagen medgivit, att vad vid utgången av år 1914 möjligen icke blivit använt av tidigare för ändamålet beviljade anslag finge under år 1915 användas för enahanda ändamål.

De för ändamålet under år 1916 behöfliga medel hava av lantbruksstyrelsen beräknats till 89,000 kronor. Med hänsyn till att en behållning av 13,000 kronor från innevarande år av de för ändamålet tillgängliga medlen ansetts komma att uppstå, har departementschefen funnit anslagsbehovet för år 1916 utgöra 76,000 kronor, vilket belopp dock syntes utan olägenhet kunna avrundas till 75,000 kronor.

Då riksdagen icke haft något att erinra mot storleken av det äskade anslaget eller mot framställningen i övrigt, har riksdagen

dels medgivit, att vad vid utgången av år 1915 möjligen kvarstår oanvänt å anslaget till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen må under år 1916 användas för enahanda ändamål;

dels ock å extra stat för år 1916 för samma ändamål anvisat ett anslag av 75,000 kronor.

29:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 29 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för vart och ett av åren 1912—1915, till åtgärder för höjande av landets svinavel å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 40,000 kronor.

30:o) Vidare och i överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts framställning i ämnet har riksdagen, i likhet med vad för vart och ett av åren 1909—1915 skett, till fjäderfäavelns befrämjande anvisat å extra stat för år 1916 ett anslag av 20,000 kronor.

31:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts under punkt 31 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för vardera av åren 1913—1915, till fortsatt uppehållande av maskin- och redskapsprovvningsanstalterna vid Ultuna och Alnarp å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 21,000 kronor.

32:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkt 32 framställda förslag har riksdagen, i likhet med vad för år 1915 senast ägt rum, å extra stat för år 1916 anvisat såsom bidrag till underhåll av åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behov — inom de orter, där landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, förbundit sig att upprätta laboratorium och bekosta ej mindre lokal för detta jämte bostad eller hyresmedel för kemist och assistent än även avlöningen till dessa och laboratorietjänaren ävensom de årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp av böcker och inventarier för stationens behov — 6,000 kronor för varje station eller tillhopa 48,000 kronor.

33:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts under punkt 33 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för vart och ett av åren 1913—1915, såsom bidrag till underhåll av en för övre Norrland avsedd kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län — under villkor att från länets landsting och hushållningssällskap eller eljest

bidrag lämnas till anstaltens underhåll med sammanlagt minst 8,250 kronor — å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 13,750 kronor.

34:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 34 av huvudtiteln gjorda framställning har riksdagen vidare, i likhet med vad för innevarande år skett, till understöd åt svenska mosskulturföreningen å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 50,000 kronor.

35:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts under punkten 35 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för vart och ett av åren 1887—1915 ägt rum, å extra stat för år 1916 till Eders Kungl. Maj:ts förfogande anvisat ett anslag av 10,000 kronor för att — med högst 1,000 kronor för varje anstalt — användas till understöd åt sådana frökontrollanstalter, som av landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, understödjas med minst samma belopp som statsbidraget och vilka anstalter vilja underkasta sig de villkor och föreskrifter i avseende på analysmetoder och övriga förhållanden, som fastställas av Kungl. Maj:t.

36:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare under punkten 36 av huvudtiteln föreslagit riksdagen att dels medgiva, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å det såsom bidrag till åtgärder för befordrande av den inhemska odlingen av frö utav klöver, gräs och foderrotfrukter anvisade anslag må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för dylika åtgärder beträffande odling av frö av vallväxter och foderrotfrukter, dels ock för samma ändamål å extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av 20,000 kronor.

Då riksdagen funnit lämpligheten av en utsträckning av ifrågasvarande anslags användning på sätt nu blivit ifrågasatt hava till fullo styrkts, samt riksdagen ej heller i övrigt har något att invända mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, har riksdagen

dels medgivit, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å det såsom bidrag till åtgärder för befordrande av den inhemska odlingen av frö utav klöver, gräs och foderrotfrukter anvisade anslag må av Kungl. Maj:t under år 1916 användas för dylika åtgärder beträffande odling av frö av vallväxter och foderrotfrukter;

dels ock för samma ändamål å extra stat för år 1916 anvisat ett belopp av 20,000 kronor.

37:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts under punkt 37 därom gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad som skett för vart

och ett av åren 1912—1915, till anställande av en statskonsulent i fröodling å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 6,500 kronor.

38:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för vart och ett av åren 1914 och 1915 skett, å extra stat för år 1916 beviljat Sveriges utsädesförening ett anslag av 66,000 kronor såsom bidrag till uppehållande av föreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet.

39:o) Under punkten 39 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att medgiva, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 disponeras för enahanda ändamål, ävensom förklara, att, vid sådan disposition av 1915 års anslag jämväl under år 1916, hinder ej möter vare sig för att det belopp av anslaget, 50,000 kronor, som skolat i första hand utgå till premiering av mindre odlingsföretag, helt eller delvis användes till andra med anslaget avsedda ändamål, eller för att till understödjande av sådan undervisning, som avser att främja det mindre jordbruket, men icke på annat sätt kan komma i åtnjutande av statsunderstöd, av anslaget utgår sammanlagt högre belopp än 20,000 kronor.

Enligt vad departementschefen till statsrådsprotokollet anfört hade med hänsyn därtill, att på grund av rådande förhållanden ovanligt stora krav ställdes på statskassan, genom skrivelse den 19 november 1914 lantbruksstyrelsen och samtliga hushållningssällskaps förvaltningsutskott underrättats, att det icke kunde påräknas, att vid blivande fördelning för år 1915 av tillgängliga statsmedel till understödjande av åtgärder för höjande av det mindre jordbruket statsbidrag komme att av Kungl. Maj:t beviljas till premiering av mindre jordbruk, till studieresor för i mindre jordbruk deltagande män och kvinnor samt till premiering av mindre odlingsföretag. Departementschefen vore visserligen fullt medveten om, att ett sådant uteblivet utdelande av statsbidrag till dessa ändamål icke kunde undgå att medföra vissa ofördelaktiga verkningar, men då det framstått såsom en nödvändighet att göra inskränkningar på detta anslag, hade de nu uppräknade ändamålen ansetts vara de, vilka med den minsta olägenheten kunde under ett eller annat år lämnas å sido.

Det syntes nämligen vara ägnat att välla jämförelsevis mindre skada, ifall den egentliga jordbrukspremieringen med tillhörande utdelning av premielån finge under någon kortare tid ligga nere, och även studie-

resorna torde under nuvarande förhållanden lämpligen kunna åtminstone för något år inställas. Premieringen av mindre odlingsföretag avsåge att belöna ett redan utfört arbete och vore alltså principiellt av samma natur som den egentliga premieringen. Genom ett uppskov härmed behövde ej någon utestängas från att, i den mån tillgängliga medel tillåte, erhålla dylik belöning, enär odlingen kunde vara utförd flera år, dock ej mer än fem, före dess premiering.

Av de övriga ändamål, för vilka anslaget vore avsett, vore däremot kontrollföreningarna och sådan undervisningsverksamhet, som ej annorledes kunde komma i åtnjutande av statsunderstöd, sådana, som nästan oundgängligen krävde fortsatt understöd, för att icke den därmed avsedda verksamheten skulle riskera att avstanna och de vunna resultaten löpa fara att förlora i värde eller ock allvarliga svårigheter uppstå för den därmed sysselsatta personalen. Delvis samma skäl talade även för att understöd fortfarande skulle utgå till undervisningskurser för i mindre jordbruk deltagande män och kvinnor. Dessa kurser hade för övrigt visat sig vara till mycket stort gagn och omfattats med livligt intresse, varför det säkerligen skulle vara till stor skada, om de skulle inställas av brist på medel.

Därest vid blivande fördelning för år 1915 de nu angivna inskränkningarna gjordes, komme motsvarande belopp att inbesparas å anslaget. Hur stor denna besparing bleve, torde icke nu kunna bestämt angivas, enär den bland annat bleve beroende av de belopp, som begärdes till ändamål, för vilka bidrag fortfarande borde utgå. Emellertid kunde man med ledning av senare års utgifter till de särskilda ändamålen med visshet beräkna, att minst 150,000 kronor borde kunna besparas.

Vad förhållandena under år 1916 beträffade, utövade de omständigheter, som manade till besparing i statens utgifter för närvarande, inverkan även på 1916 års statsreglering. Det vore därför nödvändigt att även under detta år vidtaga inskränkningar, och torde därvid nu ifrågasvara anslag icke kunna undgå att röna inverkan, om än inskränkningen möjligen icke behövde bli fullt lika stor som för år 1915.

Ifall ovanberörda beräknade besparing från år 1915 av minst 150,000 kronor finge användas under år 1916, gäve densamma möjlighet att under sistnämnda år meddela understöd i något större utsträckning än som enligt ovan gjorda beräkningar skulle bli fallet år 1915. Detta syntes böra få anses vara tillräckligt.

Av det anförda följde, att departementschefen ansåg sig icke böra tillstyrka, att nytt anslag till åtgärder för det mindre jordbrukets höjande nu begärdes av riksdagen. Däremot torde medgivande böra

begäras till användning under år 1916 av oanvänd behållning vid utgången av år 1915.

Framställningen i övrigt är föranledd av två inskränkningar i avseende å dispositionen av ifrågavarande anslag, av vilka den ena avser, att ett belopp av 50,000 kronor skall i första hand utgå till premiering av mindre odlingsföretag, och den andra, att till understödjande av »öfrig undervisning» icke må utgå mer än det därtill särskilt avsedda belopp av 20,000 kronor. Riksdagens medgivande till avvikelser för år 1916 från dessa bestämmelser har därför ansetts böra begäras.

Riksdagen har i sammanhang med förevarande framställning till behandling förehaft en inom riksdagen väckt motion, däri hemställts, att riksdagen ville dels medgiva, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt av anslaget till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket må av Kungl. Maj:t under år 1916 disponeras för enahanda ändamål, dels ock å extra stat för år 1916 för samma ändamål anvisa ett anslag av 120,000 kronor.

Till stöd för det i motionen framställda förslaget har anförts följande:

»Allt sedan år 1901 har riksdagen årligen anvisat medel å extra stat till åtgärder för främjande av det mindre jordbruket inom vårt land. För år 1914 och 1915 har sålunda anvisats ett årligt belopp av 270,000 kronor. Åtgärderna hava avsett premiering av mindre jordbruk, premielån till understödjande av förbättringsarbeten vid mindre jordbruk, premiering av nyodlingar, studieresor för män och kvinnor vid det mindre jordbruket, anordnande av undervisningskurser för i det mindre jordbruket deltagande män och kvinnor, understöd åt vissa medlemmar i kontrollföreningar, bildningsanslag till nya kontrollföreningar samt understöd av undervisningsanstalter, som icke på grund av gällande bestämmelser kunna erhålla statsunderstöd i annan form.

Med anledning av det nuvarande världsläget har Kungl. Maj:t meddelat lantbruksstyrelsen och vederbörande hushållningssällskap, att statsanslag under år 1915 icke kommer att utgå till premiering av mindre jordbruk (jämte premielån), premiering av mindre odlingsföretag samt studieresor. Denna åtgärd har tillgripits i besparingssyfte och kan från denna synpunkt försvaras, då man tillika torde kunna utgå ifrån, att dessa åtgärder torde kunna utan någon större svårighet inställas under ett år.

I årets statsverksproposition äskas emellertid icke något anslag för

ifrågavarande ändamål för år 1916. Kungl. Maj:t, som beräknar att av anslaget för innevarande år, 270,000 kronor, skall åtgå ca 120,000 kronor, anholder endast om riksdagens medgivande att för år 1916 använda det beräknade överskottet, 150,000 kronor. Vid bifall till denna framställning kommer den åtgärd, som för innevarande år ansetts böra tillgripas, att sträcka sina verkningar även till år 1916 och följaktligen komma premieringar och studieresor att inställas icke blott ett utan minst två år.

Det är alldeles påtagligt, att det ekonomiska läget manar till försiktighet vid beviljande av anslag. Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida det är nödvändigt att inställa dessa åtgärder för det mindre jordbrukets främjande under tvenne år. Om man tager till utgångspunkt statsrådets och chefens för finansdepartementet i statsverkspropositionen gjorda uttalande, att vi kunna utgå ifrån att mera normala förhållanden torde komma att inträda under mitten av innevarande år, så torde på detta område normala förhållanden böra inträda under år 1916, allrahelst anslagen för här avsedda ändamål icke utgå förrän under påföljande år, d. v. s. i början av år 1917.

Det synes icke vara nödvändigt att ingå på frågan, huruvida premiering av mindre jordbruk och odlingsföretag samt studieresor äro av den betydelse för det mindre jordbrukets inom vårt land främjande, att dessa åtgärder fortfarande böra förekomma. Av egen erfarenhet kan jag utan tvekan hävda den ståndpunkten, att dessa anslag varit av oerhörd betydelse för det mindre jordbruket genom den uppmuntran och det understöd, som genom premiering av mindre jordbruk och odlingsföretag samt genom premielån kommit detsamma till del. De kunskaper, som blivit spridda över hela vårt land genom de studieresor, som anordnats, har jordbruket i mycket vidsträckta kretsar haft avsevärd nytta utav.

Utan att närmare ingå på hithörande frågor och under förvissning att det mindre jordbrukets främjande fortfarande är en angelägenhet, som från statsmakternas sida förtjänar beaktande, hemställes, — — —»

Av departementschefens här ovan återgivna yttrande i ärendet framgår, att de av Eders Kungl. Maj:t ifrågasatta inskränkningarna vid fördelningen av ifrågavarande anslag för innevarande år ävensom förslaget att nästkommande år för ändamålet allenast använda besparingen å anslaget från år 1915 uteslutande hava sin grund i den nu rådande statsfinansiella situationen, vilken manar till sparsamhet å alla de områden, där sådan utan alltför stor olägenhet kan genomföras. Ur ren

besparingssynpunkt torde ej heller något vara att invända mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning. Då emellertid, såsom i motionen framhålles, åtgärden att för innevarande år inställa premieringar och studieresor enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag skulle komma att tillämpas jämväl under år 1916, finner riksdagen, att de synnerligen behjärtansvärda ändamål, som anslaget till höjande av det mindre jordbruket är avsett att främja, härigenom icke skulle bliva i önskvärd grad tillgodosedda. Riksdagen håller nämligen före, att under nästkommande år den egentliga jordbrukspremieringen med tillhörande utdelning av premielån bör med hänsyn till den stora betydelsen för det mindre jordbruket av denna verksamhet återupptagas och att av samma anledning bidrag ock böra utgå till studieresor. På grund härav anser sig riksdagen böra biträda det i motionen framställda förslaget och, då vid bifall härtill några avvikelser från de av riksdagen gjorda inskränkningarna i dispositionen av ifrågavarande anslag icke behöva ske, har riksdagen, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning och förevarande motion, *dels* medgivit, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt av anslaget till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 disponeras för enahanda ändamål; *dels ock* å extra stat för år 1916 för samma ändamål anvisat ett anslag av 120,000 kronor.

40:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 40 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för vart och ett av åren 1910—1915 skett, till anställande av en statskonsulent för det mindre jordbruket å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 6,500 kronor.

41:o) Under punkten 41 av ifrågavarande huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, såsom bidrag till åtgärder för främjande av ordnad bokföring vid mindre jordbruk, å extra stat för år 1916 anvisa ett förslagsanslag av 15,000 kronor ävensom medgiva, att Eders Kungl. Maj:t må härav använda högst 5,000 kronor till åtgärder för åstadkommande av räntabilitetsberäkningar angående jordbruk.

Då riksdagen icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, får riksdagen anmäla, att riksdagen såsom bidrag till åtgärder för främjande av ordnad bokföring vid mindre jordbruk å extra stat för år 1916 anvisat ett förslagsanslag av 15,000 kronor, ävensom medgivit, att Eders Kungl. Maj:t må härav använda högst

5,000 kronor till åtgärder för åstadkommande av räntabilitetsberäkningar angående jordbruk.

42:o) I följd av Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 42 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad under senare åren skett, å extra stat för år 1916 anvisat

dels till ökat statsbidrag till fortgående smörprovningar ett anslag av 10,000 kronor,

dels ock till bestridande av kostnaderna för kontrollen över vattenhalten i svenskt exportsmör ett anslag av 6,000 kronor eller sålunda tillhopa 16,000 kronor.

43:o) Under punkten 43 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1916 ställa till Eders Kungl. Maj:ts förfogande, under benämning norrländska avdikningsanslaget, till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutedikningar och vattenavtappningar inom Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd, ett belopp av 1,500,000 kronor med företrädesrätt för sökande från Gävleborgs län och Dalarna att härav erhålla bidrag till högst 100,000 kronor.

Sedan länge hava statsanslag anvisats till understödjande av myrutedikningar och vattenavtappningar. Under de senaste åren hava dessa anslag varit två, benämnda »norrländska avdikningsanslaget» och »allmänna avdikningsanslaget». Det förra av dessa är avsett till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutedikningar och vattenavtappningar inom Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd. Företrädesrätt är medgiven för sökande från Gävleborgs län och Dalarna att av anslagets belopp erhålla bidrag till högst 100,000 kronor. Anslagsbeloppet utgjorde för åren 1913 och 1914 1,100,000 kronor. Då emellertid ett mycket stort antal ansökningar om bidrag till belopp, sammanlagt vida överstigande anslagsbeloppet, inkommit, hade smärningom samlat sig en betydande balans av ansökningar, som icke kunnat tillgodoses förrän först efter flera års förlopp. För att i någon mån råda bot på detta missförhållande föreslog Eders Kungl. Maj:t år 1914 riksdagen att för år 1915 för ändamålet bevilja ett till 1,900,000 kronor höjt belopp, varav 400,000 kronor skulle få förskottsvis användas redan

under år 1914. Detta förslag bifölls av riksdagen. Alltså blev härigenom för vartdera av åren 1914 och 1915 ett belopp av 1,500,000 kronor disponibelt för detta ändamål.

Nu har lantbruksstyrelsen, till vars uteslutande handläggning ärenden av ifrågavarande slag från och med år 1915 överflyttats, i skrivelse den 23 oktober 1914 gjort framställning om anslag för ändamålet för år 1916. Styrelsen har därvid, under erinran att det för år 1914 disponibla anslaget, 1,500,000 kronor, motsvarade en kostnads-summa av 3,000,000 kronor, meddelat, att under år 1914 hade vid tiden för skrivelsens avlatande inkommit ansökningar om bidrag från detta anslag till företag, för vilka kostnaderna enligt uppgjorda kostnads-förslag beräknats uppgå till 3,238,098 kronor. Då härtill borde läggas en summa av 270,000 kronor, utgörande beräknad kostnad för företag, beträffande vilka ansökningar om statsbidrag kunde förväntas ytterligare inkomma under november och december månader, borde de under år 1914 inkomna ansökningarna beräknas representera en sammanlagd arbets-kostnad av 3,508,098 kronor eller i runt tal 3,500,000 kronor. Balansen å inneliggande förslag skulle sålunda under år 1914 genom tillökningen av 400,000 kronor i anslaget ej kunna minskas, utan komme tvärtom att ökas. Lantbruksstyrelsen ansåge därför, att behovet av ökat anslag härigenom vore uppenbart, och hade, under förutsättning att medel härtill kunde ställas tillgängliga, för sin del ansett önskvärt, att den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt lantbruksstyrelsen redan i skrivelse den 6 november 1913 föreslagna extra ökningen av 1,000,000 kronor finge under några år utgå, så att norrländska avdikningsanslaget tillsvidare finge utgöra 2,100,000 kronor.

Med hänsyn därtill, att den beviljade tillökningen ej ansetts kunna för vartdera av åren 1914 och 1915 få utgöra mera än högst 400,000 kronor, och med särskilt avseende fäst vid de nuvarande förhållandena ansåge likväl lantbruksstyrelsen, att norrländska avdikningsanslaget för år 1916 borde bestämmas till 1,500,000 kronor. Av dessa medel skulle 100,000 kronor utgå till företag inom Gävleborgs län och Dalarna.

Enligt vad departementschefen till statsrådsprotokollet uttalat, utvisade lantbruksstyrelsens utredning tydligt, att behovet av ökade anslagsmedel för nu ifrågavarande ändamål i oförminskad grad fortfarande förefunnes. Detta behov syntes, av de inkomna ansökningarna att döma, till och med hava ökats oaktat anslagets höjning för år 1914. Departementschefen skulle därför helst sett, om han kunnat förorda, att anslaget för år 1916 åtminstone icke behövt sättas lägre än det å 1915

års stat upptagna beloppet av 1,900,000 kronor. Särskild anledning därtill föreläge på den grund, att vid föredragning den 14 januari 1914 av frågan om anslagets höjning dåvarande departementschefen antytt, att även för kommande år tillsvidare ett tilläggsbelopp av 800,000 kronor till det förut vanliga anslagsbeloppet av 1,100,000 kronor borde anvisas. Emellertid föranleddes departementschefen under närvarande förhållanden av hänsynen till nödig sparsamhet vid budgetens uppgörande att icke tillstyrka högre anslag än lantbruksstyrelsen nu ifrågasatt, nämligen 1,500,000 kronor eller samma belopp, som kunnat disponeras för åren 1914 och 1915.

Riksdagen, som ej funnit anledning till erinran mot förevarande framställning, har å extra stat för år 1916 ställt till Eders Kungl. Maj:ts förfogande, under benämning norrländska avdikningsanslaget, till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar inom Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd, ett belopp av 1,500,000 kronor med företrädesrätt för sökande från Gävleborgs län och Dalarna att härav erhålla bidrag till högst 100,000 kronor.

44:o) Under punkten 44 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att medgiva, att det belopp, som vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å det under benämning »allmänna avdikningsanslaget» anvisade anslag till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar inom andra delar av riket än Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd, må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för samma ändamål, med iakttagande att därav högst 150,000 kronor må utgå till avdikning av sådan mark, vars torrläggning avser endast minskning av frostländighet för närliggande bygd.

Riksdagen har för vart och ett av åren 1913, 1914 och 1915 ställt till Eders Kungl. Maj:ts förfogande, under benämning »allmänna avdikningsanslaget», till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar inom andra delar av riket än Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd, ett belopp av 450,000

kronor, därav högst 150,000 kronor må utgå till avdikning av sådan mark, vars torrläggning avser endast minskning av frostländighet för närliggande bygd. Även för år 1912 hade riksdagen beviljat ett liknande anslag till belopp av 300,000 kronor, ehuru med annat användningsområde och under något olika villkor.

Enligt vad departementschefen upplyst förefunnes å 1914 års anslag en behållning av 281,990 kronor. Lades härtill från åren 1912 och 1913 odisponerad behållning, 619 kronor 56 öre, samt anslaget för år 1915 å 450,000 kronor, erhöles, med uteslutande av öretal, en summa av 732,609 kronor, vilken, att döma efter anslagets hittillsvarande användning, departementschefen ansåge fullt tillräcklig att möta behovet av bidrag under bägge åren 1915 och 1916. Något nytt anslag för år 1916 syntes alltså icke erforderligt.

Då riksdagen icke har något att anmärka mot förevarande framställning, har riksdagen medgivit, att det belopp, som vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å det under benämning »allmänna avdikningsanslaget» anvisade anslag till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrutdikningar och vattenavtappningar inom andra delar av riket än Norrland och Dalarna, vare sig ändamålet med arbetsföretaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd, må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för samma ändamål, med iakttagande att därav högst 150,000 kronor må utgå till avdikning av sådan mark, vars torrläggning avser endast minskning av frostländighet för närliggande bygd.

45:o) Under punkten 45 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels medgiva, att Eders Kungl. Maj:t må under år 1916 i mån av behov disponera vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget för vidtagande av sådana åtgärder, som kunna finnas vara ägnade att främja lösningen av frågan angående lämpligaste sättet att tillgodogöra den i landets torvmossar befintliga tillgång på bränntorv, torvströ m. m., dels ock för samma ändamål å extra stat för år 1916, att i mån av behov användas, anvisa ett anslag av 100,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att under år 1915 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna detta belopp.

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse anmält, har riksdagen dels medgivit, att Eders Kungl. Maj:t må under år 1916 i mån av behov disponera vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget för vidtagande av sådana åtgärder, som kunna finnas vara

ägnade att främja lösningen av frågan angående lämpligaste sättet att tillgodogöra den i landets torvmossar befintliga tillgång på bräntorv, torvströ m. m.,

dels ock för samma ändamål å extra stat för år 1916, att i mån av behov användas, anvisat ett anslag av 100,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att under år 1915 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna detta belopp.

46:o) Under punkten 46 har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att för år 1916 å extra stat anvisa *dels* för anställande av en förste torvingenjör, tre torvingenjörer och en torvassistent ett anslag av 27,000 kronor, *dels ock* såsom personligt ålderstillägg till torvingenjören Thure Gustaf Thorgny Björkman, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, ett anslag av 500 kronor eller tillhoppa 27,500 kronor.

Sedan anslag några år utgått för anställande av en torvingenjör och en torvassistent, beviljade riksdagen år 1904 anslag för anställande av en förste och en andre torvingenjör samt två torvassistenter med rätt för Kungl. Maj:t att av för ändamålet anvisade medel utanordna visst belopp för anställande av en andre torvingenjör och ytterligare en torvassistent från och med den 1 maj 1904. År 1907 beviljades ökat anslag för anställande jämväl av en tredje torvassistent från och med den 1 juli 1907. År 1914 höjdes anslaget ytterligare, för att två torvassistenter måtte kunna befordras till torvingenjörer och erhålla det för sådan tjänst utgående arvudet. Benämningen »andre» torvingenjör har i sammanhang härmed ändrats till endast »torvingenjör». Anslaget, som städse beviljats å extra stat, utgår för innevarande år med 27,000 kronor.

Arvode utgår till förste torvingenjören med 6,000 kronor, till en var av torvingenjörerna med 3,000 kronor och till torvassistenten med 2,000 kronor. Till bekostande av torvingenjörernas och torvassistenternas resor är ett belopp av 2,000 kronor av Kungl. Maj:t bestämt för varje tjänsteman.

Lantbruksstyrelsen har nu i skrivelse den 17 december 1914 anfört, att erfarenheten givit vid handen, att nämnda antal torvtjänstemän fortfarande erfordrades, för att de på dem ankommande göromålen skulle kunna komma till utförande.

Styrelsen har vidare erinrat, att torvingenjören Thure Gustaf Thorgny Björkman från och med den 1 maj 1904 förordnats till ifrågasvarande befattning mot ett arvode av 2,500 kronor för år, samt att 1905 års riksdag på grund av viss förändring i den till andre torvingenjören

utgående rese- och traktamentsersättningen från och med år 1906 höjt dennes arvode med 500 kronor till 3,000 kronor.

Då Björkman, som sedan den 1 maj 1904 oavbrutet innehaft nämnda befattning samt med gott vitsord skött densamma, komme, därest han fortfarande tjänstgjorde i denna egenskap, att vid 1915 års slut hava under 10 år innehaft sin befattning mot åtnjutande av ett årligt arvode av 3,000 kronor, syntes ett personligt ålderstillägg böra tillerkännas honom för år 1916. Storleken av detsamma syntes lämpligen böra bestämmas till 500 kronor.

Då riksdagen finner nu ifrågavarande torvingenjörers av lantbruksstyrelsen väl vitsordade tjänstgöring under mer än 10 år väl motivera det för honom föreslagna ålderstillägget, får riksdagen, som ej heller i övrigt har något att erinra mot förevarande framställning, anmäla, att riksdagen för år 1916 å extra stat anvisat *dels*, i likhet med vad skett för innevarande år, för anställande av en förste torvingenjör, tre torvingenjörer och en torvassistent ett anslag av 27,000 kronor, *dels ock* såsom personligt ålderstillägg till torvingenjören Thure Gustaf Thorgny Björkman, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, ett anslag av 500 kronor, eller tillhopa 27,500 kronor.

47:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen vidare av det av 1912 års riksdag beviljade anslag å 35,000 kronor till upprätthållande av en torvskola under åren 1913—1917 å extra stat för år 1916 anvisat ett belopp av 7,000 kronor.

48:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 48 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad under en följd av år ägt rum, å extra stat för år 1916 anvisat *dels* till anställande av en andre instruktör i husslöjd 2,000 kronor, *dels ock* såsom personligt ålderstillägg till andre instruktören Jonas Wallander, därest han fortfarande i denna egenskap med gott vitsord tjänstgör, 1,500 kronor eller tillhopa 3,500 kronor.

49:o) Under punkten 49 har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att för lindring av fraktkostnaderna vid transport å järnväg av kalk, kalkstensmjöl och mörgel för jordbrukets behov å extra stat för år 1916 anvisa, såsom förslagsanslag, 450,000 kronor.

På framställning av Eders Kungl. Maj:t har riksdagen för lindring av fraktkostnaderna vid transport å järnväg av kalk, kalkstensmjöl och

märgel för jordbrukets behov, i huvudsaklig överensstämmelse med vissa av dåvarande departementschefen till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 12 januari 1907 angivna grunder, anvisat såsom förslagsanslag å extra stat för vartdera av åren 1908 och 1909 200,000 kronor, för år 1910 250,000 kronor, för år 1911 300,000 kronor samt för vart och ett av åren 1912—1915 380,000 kronor.

Nu begäres för år 1916 ett till 450,000 kronor förhöjt belopp för ifrågavarande ändamål.

Då riksdagen funnit behovet av den äskade anslagshöjningen till fullo styrkt av den i ärendet avvägabragta utredningen, får riksdagen anmäla, att riksdagen för lindring av fraktkostnaderna vid transport å järnväg av kalk, kalkstensmjöl och märgel för jordbrukets behov å extra stat för år 1916 anvisat, såsom förslagsanslag, 450,000 kronor.

Fiskeriväsendet.

50:o) I anslutning till vad Eders Kungl. Maj:t under punkten 50 föreslagit har riksdagen, i likhet med vad för vartdera av åren 1913—1915 ägt rum, såsom bidrag till anordnande av undervisningskurser och hållande av föredrag i navigation m. m. för bohuslänska fiskare, under förutsättning att av Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap eller landsting eller eljest för ändamålet tillskjutas minst 1,150 kronor, å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 1,400 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t att utav detta belopp förskottsvis under innevarande år av tillgängliga medel utanordna 700 kronor.

51:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom under punkten 51 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för år 1914 och för innevarande år skett, till understöd åt södra Sveriges fiskeriförening å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 18,500 kronor, därav till upprätthållande av föreningens fiskeriskola 8,500 kronor och såsom bidrag till föreningens försöks- och fiskodlingsverksamhet 10,000 kronor.

52:o) Under punkten 52 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven å extra stat för år 1916 anvisa dels till omkostnader för tiden från och med den 1 maj 1916 till och med den 30 april 1917 25,000 kronor, dels ock till täckande av Sveriges

andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium för tiden från och med den 22 juli 1916 till och med den 21 juli 1917 5,100 kronor eller tillsammans 30,100 kronor, att enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande användas för de avsedda ändamålen.

För utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven har riksdagen på Eders Kungl. Maj:ts förslag anvisat medel å extra stat för vart och ett av åren 1901—1915. Under innevarande år utgår anslaget med 30,100 kronor, därav 5,100 kronor till täckande av Sveriges andel i kostnaden för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium och 25,000 kronor till omkostnader för de undersökningsarbeten, som det enligt uppgjord arbetsfördelning åligger Sverige att utföra. Med de å 1915 års stat för ifrågavarande ändamål anvisade anslag skola bestridas dylika undersökningskostnader för tiden från och med den 1 maj 1915 till och med den 30 april 1916 samt Sveriges andel i kostnaderna för omförmälda centralanstalt för tiden från och med den 22 juli 1915 till och med den 21 juli 1916.

Enligt hvad departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet anfört hade han redan i juli 1914 genom utrikesdepartementet erhållit meddelande, att förslag om fortsatt deltagande under ytterligare fem år från den 22 juli 1913 i de internationella havsundersökningarna rönt ett gynnsamt mottagande av regeringarna i Danmark, Norge, Nederländerna, Belgien, Storbritannien och Irland samt Amerikas förenta stater, varvid emellertid i vissa fall såsom förutsättning uppställts, att vederbörande representation beviljade erforderliga medel. Från Tyskland och Ryssland hade svar då ännu icke ingått.

I vad mån den genom dessa förklaringar ådagalagda benägenheten till fortsatt samarbete kunde röna inverkan av det därefter inträdda krigstillståndet, som berörde flera av de i undersökningarna deltagande länderna, läte sig naturligtvis icke nu bedöma. Emellertid torde från svensk sida det riktigaste för närvarande vara att vid avgörandet av frågan om anslag för år 1916 utgå från den förutsättningen, att arbetet komme att fortsättas. Även om detta tilläventyrs icke kunde komma att ske i fullt samma utsträckning som hittills eller som under normala förhållanden skulle ägt rum under den nu avsedda tiden, torde man dock kunna hysa förhoppning, att arbetet kunde bedrivas i så pass stor omfattning, att verkligt gagneliga resultat i allt fall kunde uppnås. Det borde tillkomma Eders Kungl. Maj:t att framdeles vid anvisande av det anslag, som kunde varda beviljat av riksdagen, tillse,

huruvida och i vad mån detta antagande komme att motsvaras av verkligheten, och i mån därav bestämma angående anslagets användning helt eller delvis eller ock dess innehållande.

Då ifrågavarande undersökningar, vilka tillkommit på Sveriges initiativ och äro av stor betydelse för vår fiskerinäring, enligt riksdagens mening böra om möjligt trots det rådande krigstillståndet alltjämt fortgå, anser riksdagen att för ändamålet erforderliga medel böra anvisas för år 1916. Riksdagen har fördenskull till utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven å extra stat för år 1916 anvisat *dels* till omkostnader för tiden från och med den 1 maj 1916 till och med den 30 april 1917 25,000 kronor, *dels ock* till täckande av Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium för tiden från och med den 22 juli 1916 till och med den 21 juli 1917 5,100 kronor eller tillsammans 30,100 kronor att enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande användas för de avsedda ändamålen.

53:o) I överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts därom under punkten 53 gjorda framställning har riksdagen *dels* medgivit, att vad som vid 1915 års utgång må kvarstå oanvänt å anslaget till underhålls- och driftkostnad för fartyget Skagerak, avsett för hydrografisk-biologiska undersökningar av de Sverige omgivande haven samt för tillsyn och bevakning vid Sveriges havsfisken under annan tid av året än vintermånaderna, må under år 1916 användas för enahanda ändamål, *dels ock* för samma ändamål å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 36,000 kronor.

54:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för vart och ett av åren 1906—1915 ägt rum, till bestridande av kostnader för försäkring av fartyget Skagerak å extra stat för år 1916 anvisat 5,200 kronor.

55:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkten 55 gjorda framställning har riksdagen

dels medgivit, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget för bestridande av underhålls- och driftkostnad för fartyget Eystrasalt må under år 1916 användas för enahanda ändamål,

dels ock för samma ändamål å extra stat för år 1916 beviljat ett anslag av 6,000 kronor.

56:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 56 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för år 1914 och för innevarande år, för stationerande under vintern 1915—1916 av ett armerat ångfartyg vid rikets kuster för åstadkommande av ordning och skydd vid fiskets bedrivande å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 33,000 kronor.

57:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts under punkten 57 gjorda framställning har riksdagen, som anser sig böra framhålla önskvärdheten av att de av riksdagen beslutade fiskehamnsanläggningarna bliva, sedan planen för arbetenas bedrivande slutligen fastställts, så skyndsamt som möjligt fullbordade, i likhet med vad för innevarande år skett, av det utav 1911 års riksdag beviljade anslaget å 2,788,000 kronor till bestridande av kostnaderna för utförande av vissa utav fiskehamnskommissionen föreslagna hamnar å extra stat för år 1916 anvisat ett belopp av 620,000 kronor att enligt de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t må finna gott meddela, användas för ifrågavarande ändamål under villkor om kostnadsfri upplåtelse ej mindre av själva området för hamnarna än även av det område i land, som med hänsyn till den rörelse, som är avsedd att bedrivas i hamnarna, bör avsöndras för det gemensamma behovet.

Skogsväsendet.

58:o) Under punkt 58 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels höja den i staten för statens skogsförsöksanstalt upptagna anslagspost till avlöning åt skogsbiträden och kvinnliga biträden från 6,300 kronor med 200 kronor till 6,500 kronor, till följd varav statens slutsumma kommer att höjas med 200 kronor och uppgå till 62,400 kronor, dels ock höja anslaget till skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt från 141,662 kronor med 43,738 kronor till 185,400 kronor.

För 1914 års senare riksdag framlade Eders Kungl. Maj:t förslag till ändrad organisation av den högre skogsundervisningen genom inrättande av en skogshögskola ävensom till vissa ändringar i staten för statens skogsförsöksanstalt. Dessa framställningar biföllos med obetydliga jämkningar i fråga om avlöningsvillkoren av riksdagen, som godkände stater för nämnda bägge statsinstitutioner, slutande å respektive 124,500 kronor och 62,200 kronor. Då emellertid skogshögskolan icke var avsedd att i full utsträckning träda i verksamhet redan vid början

av år 1915, enär intill den 1 oktober samma år skogsinstitutet fortfarande skulle upprätthållas, dock till väsentlig del med lärarkrafter från skogshögskolan, framlade Eders Kungl. Maj:t tillika förslag till särskild stat för skogshögskolan för år 1915, slutande å 80,899 kronor 16 öre. På grund av bostadsavdrag för vissa befattningshavare erfordrades emellertid icke anslag till hela detta belopp utan allenast å 80,336 kronor 66 öre. Jämväl för skogsförsöksanstalten skulle år 1915 i så måtto bliva ett övergångsår, att en i staten upptagen vaktmästarbefattning skulle tillsättas först den 1 juli. Till följd härav och med iakttagande av ett halvt års bostadsavdrag för nämnde vaktmästare erfordrades för år 1915 anslag å allenast 61,325 kronor. Dessa bägge sistnämnda belopp, tillhopa 141,661 kronor 66 öre, uppfördes med avjämnat belopp, 141,662 kronor, i riksstaten såsom ordinarie anslag till skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt.

Nu har styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt i särskilda skrivelser den 19 oktober 1914 gjort framställningar om de belopp, varmed anslag till ifrågakvarande bägge institutioner borde upptagas i 1916 års riksstat.

Beträffande skogshögskolan har därvid ifrågasatts, att den i staten uppförda posten å 24,200 kronor såsom anslag till praktiska övningar vid högre kursen måtte höjas med 600 kronor till 24,800 kronor. Styrelsen har härom anført, att höjningen avsåge arvoden till assistenterna vid den förberedande kursen. Dessa arvoden hade beräknats ingå uti nyssnämnda anslagspost med 7,840 kronor. Styrelsen ansåge, att för de två assistenter, som under vårterminen skulle biträda överassistenten, härav måste nödvändiggöras ökning av dem tillkommande arvoden i förhållande till de vid statens godkännande beräknade belopp. Tillförordnade direktören för skogsinstitutet hade inför styrelsen uttalat, att, synnerligast om för sådant fall dessa assistenter, vilkas tjänstgöringstid komme att omfatta omkring 10 månader, erhöles förordnande på helt år, svårigheter icke borde möta att erhålla kvalificerade personer mot arvode, som med endast 300 kronor för vardera assistenten överstege det till arvode åt dem enligt staten beräknade. Styrelsen har fördensku, och då enligt styrelsens åsikt någon minskning av härutinnan eller eljest i staten avsedda utgifter icke utan olägenhet kunde vidtagas, hemställt om anvisande av ytterligare 600 kronor för ovan angivna ändamål. Statens slutsumma skulle då komma att uppgå till 125,100 kronor.

I fråga om skogsförsöksanstalten har styrelsen åberopat en skrivelse från anstaltens föreståndare, vari denne ifrågasatt ändring i den fastställda staten därutinnan, att anslagsposten till avlöning åt skogs-

biträden och kvinnliga biträden skulle höjas med 200 kronor eller från 6,300 kronor till 6,500 kronor, för att avlöningen till det kvinnliga kemistbiträdet måtte kunna ökas från 1,800 till 2,000 kronor och hon alltså bliva likställd med de av 1914 års förra riksdag medgivna kvinnliga biträdena av tredje graden.

Styrelsen har med hänsyn till de höga kompetensfordringar, som satts å ifrågavarande kvinnliga kemistbiträde, samt till vad anstaltens föreståndare anført och åberopat förklarat sig anse henne böra i avlöningshänseende jämiställas med kvinnliga biträden av tredje graden och instämt i förslaget om höjning av omförmälda anslagspost till 6,500 kronor.

Då för skogshögskolan den av 1914 års senare riksdag godkända staten träder i full tillämpning med år 1916, bör anslaget till denna skola på grund härav höjas till det belopp, som samma stat betingar, eller efter avdrag för bostadsförmån till vissa befattningshavare till 123,250 kronor.

Vad beträffar styrelsens framställning om höjning av anslagsposten till den högre kursens praktiska övningar med 600 kronor för beredande av större avlöning åt assistenterna vid den förberedande kursen på grund av denna kurs' förlängning, har departementschefen visserligen ansett, att på grund av den sålunda skedda utsträckningen av kursen något ökat arvode borde tillkomma assistenterna, men då anslagsposten i sin helhet vilade på en förslagsberäkning och det icke syntes omöjligt att i övrigt å enstaka poster i denna vidtaga sådana besparingar, att nödig tillgång erhöles till den jämförelsevis obetydliga ökning i arvodet, som borde tillkomma assistenterna, har departementschefen icke funnit någon ändring i staten böra därav föranledas.

Även anslaget till skogsförsöksanstalten bör för år 1916 upptagas till hela det belopp, som statens slutsumma efter frånräkning för bostadsavdrag betingar, eller enligt uträkning i statsrådsprotokollet den 14 maj 1914 61,950 kronor.

Beträffande frågan om höjt arvode till det kvinnliga kemistbiträdet vore det enligt departementschefens åsikt fullt befogat, att på grund av den för biträdet föreskrivna kompetensen av kunskaper i kemi, motsvarande vad som erfordrades för erhållande av högsta betyget i filosofie kandidatexamen, biträdets avlöning höjdes till likhet med tredje gradens biträdes avlöning. Då skogsförsöksanstaltens styrelse nu icke ifrågasatt annat, än att detta biträdes avlöning fortfarande skulle utgå i form av arvode från den i anstaltens stat upptagna anslagspost till avlöning åt

skogsbiträden och kvinnliga biträden, men denna anslagspost vore så knappt tilltagen, att medel till ökat arvode åt nu ifrågavarande biträde icke torde kunna beredas utan höjning i anslaget, föranleddes departementschefen att tillstyrka dylik höjning med 200 kronor, såsom styrelsen föreslagit. Statens slutsumma komme härigenom att ökas till 62,400 kronor och det erforderliga anslagsbeloppet till 62,150 kronor.

För såväl skogshögskolan som skogsförsöksanstalten, vilkas anslag vore i riksstaten upptagna gemensamt, skulle alltså anslaget utgöra $123,250 + 62,150$ kronor = 185,400 kronor. Detta belopp överstege med 43,738 kronor 1915 års anslag, vilket, som ovan nämnts, kunde begränsas till 141,662 kronor på grund av övergångsförhållandena.

Mot att anslaget till skogshögskolan höjes till 123,250 kronor och anslaget till skogsförsöksanstalten, fränsett den här ovan föreslagna höjningen med 200 kronor, upptages till 61,950 kronor, har riksdagen icke något att erinra, då förslaget härom står i överensstämmelse med riksdagens förut fattade beslut. Ej heller har riksdagen något att invända mot beredande av förhöjt arvode åt de ovan omformälda assistenterna vid skogshögskolan, ehuru riksdagen i likhet med departementschefen anser någon höjning i staten icke böra därav förorsakas. Vad slutligen angår den föreslagna höjningen i arvudet åt det vid skogsförsöksanstalten anställda kvinnliga kemistbiträdet, anser riksdagen fullgiltiga skäl härför hava blivit åberopade, varför riksdagen biträder förslaget jämväl i detta hänseende.

Riksdagen får för den skull anmäla, *dels* att riksdagen höjt den i staten för statens skogsförsöksanstalt upptagna anslagspost till avlöning åt skogsbiträden och kvinnliga biträden från 6,300 kronor med 200 kronor till 6,500 kronor, till följd varav statens slutsumma kommer att höjas med 200 kronor och uppgå till 62,400 kronor, *dels ock* höjt anslaget till skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt från 141,662 kronor med 43,738 kronor till 185,400 kronor.

59:o) Under punkten 59 har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att minska anslaget till skogsundervisning och skogshushållning i allmänhet från 114,600 kronor med 12,600 kronor till 102,000 kronor.

Det ordinarie anslaget till skogsundervisning och skogshushållning i allmänhet är i riksstaten för innevarande år upptaget med ett belopp av 114,600 kronor. Anslaget består av följande särskilda poster:

Statens skogsskolor	kronor	58,787: 50
Den enskilda skogsundervisningen.....	»	5,950: —
Kolarskolan vid Hällnäs	»	1,000: —
Statens skogsingenjörer.....	»	14,400: —
Diverse ändamål enligt Kungl. Maj:ts disposition.....	»	34,462: 50

Summa kronor 114,600: —.

Då riksdagen år 1914 fastställde stat för statens skogsskolor, slutande å 66,100 kronor, kunde, då skolan vid Omberg endast under sista kvartalet av år 1915 skulle vara verksam i egenskap av läroanstalt för utbildande av skogsbevakare och dess kostnader under den föregående delen av året såsom förberedande skola för inträde vid den högre skogsundervisningsanstalten skulle utgå från anslag å extra stat, anslaget sättas så mycket lägre än statens slutsumma, som motsvarade tre fjärdedels års kostnad för skolan vid Omberg.

Anslaget till den enskilda skogsundervisningen var avsett att utgå med 1,000 kronor till Gottlands läns folkhögskolas lantbrukskurs och med 4,950 kronor till Skogshalls skogsskola i Södermanlands län under tiden till den 1 oktober 1915, varefter denna skola skulle upphöra.

Domänstyrelsen har nu i skrivelse den 2 oktober 1914 avgivit beräkning och förslag i fråga om beloppet av detta anslag för år 1916 och därvid anført bland annat följande.

Beträffande anslagsposten till skogsskolorna ifrågasatte domänstyrelsen ingen annan förändring än den, som betingades därav, att skogsskolan vid Omberg vore avsedd att såsom ett med de övriga lägre skogsskolorna jämförligt läroverk fungera under hela året 1916. Staten för de sju skogsskolorna i riket komme alltså att bliva gällande i sin helhet under år 1916 och kostnaden för dessa skolors drift förty att för nämnda år uppgå till 66,100 kronor.

Gottlands läns folkhögskolas lantbrukskurs syntes jämväl under år 1916 böra understödjas med ett statsanslag å 1,000 kronor på de villkor, som vore bestämda i brevet den 24 juli 1885.

Ett anslag å 1,000 kronor till kolarskolan vid Hällnäs i Västerbottens län syntes, i likhet med vad som varit fallet under en följd av år, böra anvisas jämväl för år 1916 under enahanda villkor, som hittills uppställts, eller att minst lika stort belopp tillsköttes av enskilda eller korporationer för skolans verksamhet.

Enligt domänstyrelsens förevarande skrivelse skulle, genom bifall till ett av styrelsen avgivet förslag angående anställning av särskild personal för handhavande av tillämpningen av lagstiftningen angående

åtgärder till förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som icke hörde till lappmarken, den nuvarande anslagsposten till tre statens skogsingenjörer komma att försvinna. Skulle däremot nämnda förslag icke vinna bifall, komme under år 1916 behovet av de tre skogsingenjörer, till vilkas avlöning medel anvisats för år 1915 med 14,400 kronor, att kvarstå. Därjämte borde under sådan förutsättning och på grund av riksdagens medgivanden åren 1912 och 1913 personliga arvodestillägg utgå åt skogsingenjörerna Tell Grenander och C. O. Stenborg med 400 kronor åt vardera.

I 1915 års anslag till diverse ändamål enligt Kungl. Maj:ts disposition har domänstyrelsen icke ifrågasatt annan ändring, än att för ernående av en avrundad slutsumma detsamma måtte utjämnas till 34,550 kronor. Detta belopp skulle fördelas ungefärligen sålunda:

till underhåll av skogsskolornas byggnader	22,000: —
till skogsvårdsföreningens tidskrift, statsunderstöd	4,000: —
för utdelning av tidskriften »Skogen» åt bevakare	1,500: —
personligt arvodestillägg åt skogsingenjörerna T. Grenander och C. O. Stenborg, eventuellt	800: —
till oförutsedda och diverse ändamål	6,200: —

Inalles innefattar domänstyrelsens förslag anslagets bestämmande till 258,400 kronor.

Domänstyrelsens förslag beträffande anslagsposterna till statens skogsskolor, till den enskilda skogsundervisningen och till kolarskolan vid Hällnäs hava icke givit departementschefen anledning till någon erinran. Den föreslagna posten till personal för handhavande av dimensionslagens tillämpning borde enligt departementschefens åsikt icke upptagas under detta anslag, enär det anslag, som erfordrades för bestridande av kostnaden för anställande av denna personal, borde upptagas särskilt i riksstaten. Då förslaget i fråga om dylik personal komme att göra de nuvarande skogsingenjörerna överflödiga, behövde anslag till dessa icke nu upptagas. Därmed följde även, att de personliga lönetillägg, som nu utginge till två dylika befattningshavare, icke längre erfordrades, och det till Kungl. Maj:ts disposition för diverse ändamål avsedda beloppet kunde därför i någon mån minskas. För jämnande av slutsumman torde det böra upptagas till 33,900 kronor.

Anslaget skulle alltså enligt Kungl. Maj:ts förslag bestå av följande poster:

Statens skogsskolor	kronor	66,100
Den enskilda skogsundervisningen	»	1,000
Kolarskolan vid Hällnäs	»	1,000
Diverse ändamål enligt Kungl. Maj:ts disposition.....	»	33,900
Summa kronor		102,000.

Då riksdagen icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, har riksdagen minskat anslaget till skogsundervisning och skogshushållning i allmänhet från 114,600 kronor med 12,600 kronor till 102,000 kronor.

60:o) Under punkten 60 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna och Särna socken, som Eders Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för bestridande av kostnaden härför beräkna å ordinarie stat under denna huvudtitel ett anslag av 170,000 kronor. Vidare har Eders Kungl. Maj:t under punkten 61 föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland, som Eders Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för bestridande av kostnaden härför beräkna å ordinarie stat under denna huvudtitel ett anslag av 135,000 kronor.

Sedermåra har Eders Kungl. Maj:t i tvenne till riksdagen den 12 februari 1915 avlåtna propositioner, nr 72 och 73, föreslagit riksdagen

dels att för bestridande av kostnaden för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna och Särna socken med Idre kapellag å ordinarie stat under nionde huvudtiteln uppföra ett anslag av 170,000 kronor,

dels ock att för bestridande av kostnaden för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland å ordinarie stat under nionde huvudtiteln uppföra ett anslag av 115,000 kronor.

Inom Västerbottens och Norrbottens län samt Särna socken med Idre kapellag har skogsstatens personal till åliggande, bland annat, att utöva kontroll över de enskilda skogarna därstädes. I Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 71 angående avlöningsstat för skogsstatens ordinarie personal m. m., i vilken proposition framställts förslag till omorganisation av skogspersonalen inom sagda landsdelar, har beträffande lappmarken och Särna socken med Idre kapellag föreslagits, att kontrollen fortfarande skulle utövas av revirpersonalen, men att i Västerbottens och Norrbottens läns kustland kontrollen skulle utövas av särskilda, bland skogsstatens personal uppförda befattningshavare.

I motiveringen till detta förslag har departementschefen till statsrådsprotokollet yttrat bland annat följande:

Statens domäners fond borde erhålla gottgörelse för de kostnader, som åsamkades domänfonden för anställande av den personal, som erfordrades för privatskogarnas tillsyn. Någon sådan ersättning hade hittills icke utgått, beroende på att domänstyrelsen först under senare år förändrats till ett affärsdrivande verk. Förut hade det varit utan egentlig betydelse, under vilken form kostnaden för dylikt arbete å privatskogarna upptogs i riksstaten, och efter förändringens genomförande hade frågan fått anstå i avvaktan på lösningen av personalens organisationsfråga. Sådan gottgörelse, som nyss nämnts, borde numera tillföras domänfonden från anslag under nionde huvudtiteln.

Då enligt departementschefens förslag icke någon särskild personal skulle anställas för privatskogarna i lappmarken och Särna socken med Idre kapellag, måste gottgörelsen beräknas till att motsvara så stor del av denna personals arbete, som kunde anses belöpa på privatskogarna. För dylik beräkning torde icke lämpligare grund stå att finna än den kostnad, som skulle belöpt på en särskild privatskogspersonal, därest en dylik upprättats. Revirpersonalen komme nämligen enligt förslaget att verkställa det arbete, som eljest skulle utförts av dylik särskild personal. Ett av domänstyrelsen den 10 november 1913 avgivet förslag syntes kunna läggas till grund för anslagets beräkning. Detta förslag upptog för lappmarkens privatskogar 12 ordinarie jägmästare och 14 extra jägmästare (assistenter) ävensom 30 ordinarie kronojägare samt för Särna socken med Idre kapellag 1 ordinarie jägmästare och 1 extra jägmästare (assistent) samt 2 ordinarie kronojägare. Härtill hade emellertid bort komma några extra kronojägare, vilkas antal syntes kunna förslagsvis upptagas till 10. Kostnaden för denna personal syntes kunna i nära överensstämmelse med domänstyrelsens förslag den 10 november 1913 beräknas sålunda.

	Lön	Tjänst- görings- penningar	Res- penningar	Hyres- ersättning	Dag- trakta- mente	Arvode	Summa
1 jägmästare.....	2,300	3,000	900	—	—	—	6,200
5 d:o	11,500	15,000	4,500	—	—	—	31,000
1 d:o	2,300	2,800	900	—	—	—	6,000
6 d:o	13,800	16,800	5,400	—	—	—	36,000
1 assistent (medeltal)...	—	—	550	—	950	2,800	4,300
14 assistenter	—	—	7,700	—	13,300	39,200	60,200
1 kronojägare	600	700	250	100	—	—	1,650
31 d:o	18,600	21,700	7,750	3,100	—	—	51,150
1 extra kronojägare.....	—	—	200	—	—	1,200	1,400
9 d:o	—	—	1,800	—	—	10,800	12,600
Summa	—	—	—	—	—	—	210,500

Hela detta belopp behövde emellertid icke upptagas såsom anslag. Då enligt departementschefens åsikt utsyningsavgifter fortfarande borde gäldas av privata skogsägare i lappmarken och Särna socken med Idre kapellag, samt dessa avgifter tillfördes domänfonden såsom inkomst, borde beloppet av dessa avgifter frändragas nyssnämnda kostnad för att man skulle finna det anslagsbelopp, som därutöver erfordrades för att domänfonden skulle få full gottgörelse. Enligt inhämtade upplysningar från domänstyrelsen hade dessa utsyningsavgifter utgjort i medeltal för åren 1909—1913 inom Norrbottens, Västerbottens och Kopparbergs län 46,171 kronor 20 öre. Häri inginge dock även utsyningsavgifter från fastigheter i kustlandet. Ifall dessa beräknades till i runt tal 4,000 kronor, återstode för lappmarken och Särna med Idre omkring 42,000 kronor. Om detta belopp droges från ovannämnda beräknade kostnad, 210,500 kronor, återstode ett belopp av 168,500 kronor eller i avrundat tal 170,000 kronor. En dylik obetydlig avrundning uppåt vore desto mer befogad, som icke någon gottgörelse här förut beräknats för överjägmästarnas befattning med privatskogarna. Departementschefen ansåge därför detta ersättningsanslag böra utgå med 170,000 kronor, vartill det också beräknats i förslaget till riksstat för år 1916.

Vad därefter anginge tillsynen över dimensionsförordningens tillämpning i kustlandet, skulle enligt departementschefens förslag särskild personal anställas för detta ändamål. Kostnaden för denna personal utgjorde 103,350 kronor för den ordinarie och 30,200 kronor för den

extra personalen, eller tillhoppa 133,550 kronor. I förslaget till riksstat för år 1916 vore härtill beräknat ett anslag av 135,000 kronor. Emellertid syntes, på sätt departementschefen anför i motiveringen till förslaget till ny dimensionsförordning, den nuvarande ersättningen till skogspersonalen för utsyning av undermålig skog böra utbytas mot verkliga utsyningsavgifter, byggda på samma system, som torde komma att tillämpas i lappmarken. Härigenom komme domänfonden att er-hålla en inkomst, vilken icke förut tagits i beräkning. Då all erfaren-het saknades om beloppet av denna inkomst, mötte stor svårighet att nu beräkna densamma, men den syntes kunna upptagas åtminstone till 20,000 kronor. Efter avdrag av detta belopp skulle såsom kostnad för dimensionsskogspersonalen återstå 113,550 kronor, som av samma skäl, som anförts beträffande personalen i lappmarken och Särna socken med Idre kapellag, torde böra avjämnas till 115,000 kronor.

Driftkostnaderna för förvaltningen av statens domäner under år 1916 hava, i vad samma kostnader avse statens skogsdomäner, beräknats på följande sätt:

Kostnader för statens skogsdomäner:

skogsstatens ordinarie personal	kronor 1,543,700	
ålderstillägg åt skogsstatens per- sonal	» 114,000	
pensionering av skogsstatens per- sonal	» 65,000	
egentliga förvaltningskostnader, därav minst 150,000 kronor till avdikningar å kronans skogar i de norrländska länen och i Kop- parbergs län	» 7,032,500	
	kronor 8,755,200.	
Avgår anslag för tillsyn å en- skildas skogar i lappmarkerna och Särna socken med Idre kapel- lag	kronor 170,000	
Avgår anslag för tillsyn å enskildas skogar i Väster- bottens och Norr- bottens läns kust- land	» 115,000	» 285,000
		kronor 8,470,200.

I posten »egentliga förvaltningskostnader» ingå kostnaderna för ovan berörda kontrollpersonal, men i det belopp, som Kungl. Maj:t i propositionen nr 71 föreslagit riksdagen att förslagsvis beräkna såsom driftkostnader under 1916 för statens skogsdomäner att utgå av domänfondens avkastning, ingår, såsom tablån utvisar, icke det belopp, 285,000 kronor, som Kungl. Maj:t beräknat såsom kostnader för kontrollens genomförande.

Då de utgifter, som statens domäners fond får vidkännas för kontrollen över de enskilda skogarna inom ifrågavarande landsändar, icke äro beräknade att gottgöras ur domänfondens avkastning, bör domänfonden genom anslag å riksstaten erhålla full gottgörelse för sagda utgifter.

Mot de belopp, vartill dessa utgifter beräknats, eller 170,000 och 115,000 kronor, har riksdagen icke något annat att erinra än att, då kostnaderna för de 3 extra skogsingenjörer, vilka, på sätt nyss nämnts, icke ansetts erforderliga, beräknats till 12,600 kronor, därav 2,400 kronor i arvode, 600 kronor i respenningar och 1,200 kronor i dagtraktamente, beloppet 115,000 kronor bör minskas med 12,600 kronor till 102,400 kronor och alltså det belopp å 285,000 kronor, som Eders Kungl. Maj:t beräknat såsom kostnader för kontrollens genomförande, nedsättas till 272,400 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen *dels* bifallit Eders Kungl. Maj:ts i propositionen nr 72 gjorda framställning att för bestridande av kostnaden för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna och Särna socken med Idre kapellag å ordinarie stat under nionde huvudtiteln uppföra ett anslag av 170,000 kronor;

dels ock i anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning i propositionen nr 73 för bestridande av kostnaden för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland å ordinarie stat under nionde huvudtiteln uppfört ett anslag av 102,400 kronor.

61:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 62 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för vart och ett av åren 1905—1915 ägt rum, för skogsodlingens befrämjande å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 100,000 kronor, att ställas till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för att i mån av tillgång tilldelas antingen skogsvårdsstyrelser, till vilka landsting eller hushållningssällskap för ändamålet lämnat bidrag, eller i landstingsområde, där sådan styrelse icke finnes, landsting eller hushållningssällskap, under iakttagande att i intetdera fallet statsbidrag må till något landstingsområde utgå

med högre belopp än det, varmed landsting och hushållningssällskap tillsammans eller ettdera av dem till ändamålet bidragit, samt att landsting eller hushållningssällskap, som undfått dylikt bidrag, skall vara skyldigt att efter årets utgång till Eders Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande avgiva redogörelse över användningen av de utav staten samt av landsting eller hushållningssällskap lämnade bidrag.

62:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 63 gjorda framställning har riksdagen vidare, i likhet med vad för vart och ett av åren 1910—1915 ägt rum, såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för uppehållande av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 67,500 kronor.

63:o) Under punkt 64 av förevarande huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels för bestridande av kostnader för reglering av flottleder inom riket å extra stat för år 1916 anvisa ett anslag av 200,000 kronor ävensom medgiva, att Eders Kungl. Maj:t må av tillgängliga medel låta härav under år 1915 förskottsvis utanordna högst 100,000 kronor för ersättande av utav domänfonden förskotterade medel till bekostande av flottledsarbeten under åren 1914 och 1915, dels ock medgiva, att under år 1916 inflytande flottningsavgifter må användas till bestridande av kostnader för reglering av flottleder inom riket.

Till bestridande av kostnaden för reglering av flottleder i de norrländska länen ävensom i Kopparbergs, Örebro och Västmanlands län anvisade riksdagen under en följd av år till och med år 1907 å extra stat för påföljande år anslag å 100,000 kronor och medgav tillika, att de avgifter, som lades å flottningen, finge disponeras för enahanda ändamål.

Enligt 1906 års bokslut förefanns å ifrågavarande anslag en avsevärd behållning. Av sådan anledning äskades icke något särskilt anslag för ändamålet för år 1909, varemot riksdagen, på framställning av Kungl. Maj:t, medgav, att under år 1909 inflytande flottningsavgifter finge användas till bestridande av kostnader för reglering av flottleder inom riket ävensom att de medel, som av ifrågavarande anslag för föregående år funnes disponibla vid 1908 års slut, finge under år 1909 användas till enahanda ändamål utan begränsning till vissa län.

Liknande medgivande lämnades av riksdagen jämväl för åren 1910—1914.

Enär det emellertid under år 1913 visade sig, att redan för samma år skulle för bestridande av kostnader för ifrågavarande ändamål uppstå en

brist av 85,000 kronor, bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 10 oktober 1913 domänstyrelsen att av domänfondens medel under samma år för reglering av flottleder utöver för detta ändamål eljest tillgängliga medel förskottsvis utanordna ett belopp av intill 85,000 kronor att återgäldas av framdeles inflytande eller eljest anvisade medel till reglering av flottleder.

Då de besparade medlen alltså redan under år 1913 blivit uttömda, erfordrades för arbetenas bedrivande i önskvärd omfattning under åren 1914 och 1915 särskilt anslag utöver vad som erhöles genom inflytande flottningsavgifter. Därjämte måste nyssnämnda förskott tackas. Med anledning härav föreslog Kungl. Maj:t år 1914 riksdagen att dels för bestridande av kostnader för reglering av flottleder inom riket å extra stat för år 1915 anvisa ett anslag av 285,000 kronor ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t finge av tillgängliga medel låta härav under år 1914 förskottsvis utanordna högst 185,000 kronor, varav högst 85,000 kronor för ersättande av utav domänfonden förskotterade medel till täckande av brist för år 1913, dels ock medgiva, att under år 1915 inflytande flottningsavgifter finge användas till bestridande av kostnader för reglering av flottleder inom riket. Denna framställning bifölls av riksdagen.

I skrivelse den 28 september 1914 föreslog domänstyrelsen såsom ett lämpligt arbete, med vilket man i någon mån kunde möta den hotande arbetslösheten innevarande vinter särskilt inom större skogs-trakter, där befolkningen till övervägande del utgjordes av medellösa personer, utsträckta flottledsregleringar, för vilka kostnaderna förskötes av allmänna medel. Under framhållande därjämte, att genom utförande av sådana regleringsarbeten stora fördelar skulle beredas statens skogshushållning i de norra och mellersta delarna av landet genom ökade möjligheter för avsättning av skogsprodukter, särskilt virkes effekter av smärre dimensioner, hemställde domänstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte antingen medgiva, att av 1914 och 1915 års avkastning av domänfonden finge till utsträckta flottledsregleringsarbeten förskotteras ett belopp av intill 100,000 kronor, varav för år 1914 högst 50,000 kronor och för år 1915 återstoden, eller ock förordna, att motsvarande belopp å 100,000 kronor av de utav 1914 års senare riksdag anvisade medel till arbetslöshetens motverkande finge användas för det sålunda ifrågasatta ändamålet.

Sedan statens arbetslöshetskommission den 13 oktober 1914 häröver avgivit utlåtande och därvid anført, att sistnämnda anslag icke vore avsett till sådana ändamål som det nu ifrågavarande, har Kungl. Maj:t den 15 december 1914 medgivit, att till utsträckta flottledsregleringsarbeten finge av 1914 och 1915 års avkastning av domänfonden för-

skotteras ett belopp av intill 100,000 kronor, därav för år 1914 högst 50,000 kronor och för år 1915 återstoden.

Domänstyrelsen har därjämte i skrivelse den 2 oktober 1914 gjort framställning om beredande av medel för flottledsregleringar för år 1916 och därvid hemställt om avlåtande av proposition till 1915 års riksdag angående beviljande av ett anslag å extra stat för år 1916 av 200,000 kronor, varav 100,000 kronor skulle användas till täckande av det förskott å sagda belopp, som med anledning av styrelsens framställning den 28 september 1914 kunde bli anvisat, och 100,000 kronor voro avsedda att användas till nya flottledsregleringar under år 1916. Tillika borde riksdagens medgivande sökas därtill, att under år 1916 inflytande flottningsavgifter finge användas till dylika flottledsregleringar. Betydelsen av flottleder för skogshushållningen och höjandet av det ekonomiska utbytet från statsverkets och åtskilliga enskilda skogar inom landets större, på kommunikationsleder vanlottade skogsbygder vore så ofta framhållen, att styrelsen icke ansåge det erforderligt att i vidare utsträckning än skett motivera den nu gjorda framställningen.

Enligt vad departementschefen meddelat i sitt yttrande till statsrådsprotokollet, hade domänstyrelsen, som med anledning av riksdagens framställning i ämnet den 30 augusti 1912 erhållit befallning att verkställa utredning angående flottningsavgifter i på statens bekostnad flottbargjorda vattendrag samt avgifternas uppbörd, redovisning och räkenskapsföring m. fl. härmed sammanhängande förhållanden, den 19 september 1914 inkommit med ett vidlyftigt utlåtande i frågan. Ärendet hade remitterats till Eders Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande och statskontoret, men hade ännu icke kommit i det skick, att det kunde anmälas för Kungl. Maj:t.

Då riksdagen icke finner anledning till anmärkning mot storleken av det för nästkommande år för reglering av flottleder av Eders Kungl. Maj:t nu äskade belopp samt ej heller i övrigt har något att erinra mot förevarande framställning, har riksdagen *dels* för bestridande av kostnader för reglering av flottleder inom riket å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 200,000 kronor ävensom medgivit, att Eders Kungl. Maj:t må av tillgängliga medel låta härav under år 1915 förskottsvis utanordna högst 100,000 kronor för ersättande av utav domänfonden förskottrade medel till bekostande av flottledsarbeten under åren 1914 och 1915, *dels ock* medgivit, att under år 1916 inflytande flottningsavgifter må användas till bestridande av kostnader för reglering av flottleder inom riket.

Lantmäteriväsendet.

64:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för vartdera av åren 1913—1915, å extra stat för år 1916 ställt till Eders Kungl. Maj:ts förfogande ett anslag av 36,300 kronor att användas till lantmäteriundervisningens ordnande och bedrivande under läsåret 1915—1916 i huvudsaklig överensstämmelse med det av lantmäteristyrelsen den 6 november 1909 framställda, i statsrådsprotokollet för den 8 april 1910 närmare angivna förslag, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att utav sagda belopp under år 1915 av tillgängliga medel förskottsvis för ändamålet utanordna erforderligt belopp.

65:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts under punkt 66 gjorda framställning har riksdagen vidare, i likhet med vad skett för åren 1910—1915, till bestridande av kostnader för vissa av distriktslantmätare företagna tjänsteresor m. m. å extra stat för år 1916 anvisat ett förslagsanslag av 30,000 kronor.

66:o) Under punkten 67 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att medgiva, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget till reparation och renovation av kartor i lantmäterikontoren i länen må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål.

Med bifall till särskilda av Eders Kungl. Maj:t i ämnet gjorda framställningar har riksdagen till reparation och renovation av kartor i lantmäterikontoren i länen på extra stat anvisat för år 1912 30,000 kronor samt för vart och ett av åren 1913, 1914 och 1915 20,000 kronor. Av dessa anslag hava genom särskilda beslut anslagen för åren 1912—1914 ställts till lantmäteristyrelsens förfogande, i samband varmed föreskrivits, att högst 11,000 kronor av 1912 års anslag och högst 8,000 kronor av vartdera anslaget för åren 1913 och 1914 finge användas till renovation av kartor.

I sitt yttrande i ämnet har departementschefen meddelat, att beträffande det för år 1915 beviljade anslaget Eders Kungl. Maj:t med hänsyn till de stora utgifter, som under rådande förhållanden måste bestridas av statskassan, ansett, att detsamma icke borde i sin helhet anvisas för nämnda år. Eders Kungl. Maj:t har därför den 17 november

1914 av detta anslag ställt allenast ett belopp av 10,000 kronor till lantmäteristyrelsens förfogande, varav högst 4,000 skulle få användas till renovation av kartor och härav högst 2,000 kronor till dylik åtgärd beträffande kartor i enskild ägo. Inalles har alltså för åren 1912—1915 ställts till lantmäteristyrelsens förfogande för ifrågavarande ändamål ett belopp av 80,000 kronor, därav högst 31,000 kronor för renovation och alltså minst 49,000 kronor till reparation.

Enligt inhämtad upplysning återstod den 1 december 1914 å tidigare anslag för ifrågavarande ändamål oanvänt ett belopp av 12,194 kronor. Då härtill komme det av Eders Kungl. Maj:t för år 1915 anvisade beloppet av samma års extra anslag, eller 10,000 kronor, vore för ändamålet tillgängligt från sistnämnda dag till utgången av år 1915 inalles ett belopp av 22,194 kronor. Under förutsättning att hela detta belopp komme till användning under nämnda tid, återstode i allt fall till år 1916 den av Eders Kungl. Maj:t ännu icke anvisade delen av 1915 års anslag eller 10,000 kronor. Det torde visserligen vara oundvikligt att, därest icke dessutom ytterligare anslag anvisades, ifrågavarande arbeten måste under år 1916 bedrivas i något mindre omfattning än under de föregående åren och att till följd därav tiden för fullbordandet av arbetet i dess helhet blir framflyttad, men detta torde dock enligt departementschefens åsikt icke vara förenat med så stora olägenheter, att icke behöfelig hänsyn till nödvändigheten av inskränkningar i 1916 års budget till fulla motiverade, att anslag härtill icke där upptages.

Då riksdagen icke har något att erinra mot förevarande framställning, har riksdagen medgivit, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget till reparation och renovation av kartor i lantmäterikontoren i länen må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål.

67:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts under punkten 68 gjorda framställning har riksdagen till uppläggande av nya registratur och arkivens ordnande i lantmäterikontoren i länen å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 15,000 kronor.

68:o) Under punkten 69 av förevarande huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget till inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen må av Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål.

Med bifall till av Eders Kungl. Maj:t i ämnet gjorda framställningar har riksdagen till inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen på extra stat för åren 1914 och 1915 anvisat ett anslag av 5,000 kronor för vartdera året.

Enligt vad departementschefen i sitt yttrande i ämnet meddelat har Kungl. Maj:t genom beslut den 17 november 1914 av 1915 års anslag å 5,000 kronor till ifrågavarande ändamål ställt allenast halva beloppet, 2,500 kronor, till lantmäteristyrelsens förfogande för samma år. Enligt inhämtad upplysning återstode den 1 december 1914 å detta års anslag oanvänt ett belopp av 2,000 kronor. Denna återstod jämte förberörda belopp av 2,500 kronor utgöra tillhoppa 4,500 kronor, som alltså stode till förfogande för detta ändamål intill utgången av år 1915. Ifall för år 1916 jämte eventuellt överskott å dessa medel det ännu odisponerade beloppet, 2,500 kronor, av 1915 års anslag gjordes tillgängligt, syntes något särskilt anslag för år 1916 icke härtill nödvändigtvis erfordras. Utom att varje besparing borde under nuvarande förhållanden iakttagas, som utan alltför stor olägenhet kunde ske, talade för en sådan åtgärd den omständigheten, att utgiftsbehovet för nu ifrågavarande ändamål vid verkställd förnyad beräkning visat sig uppgå till allenast 24,350 kronor eller inemot 9,000 kronor mindre än först antagits.

Då genom utredningen i ärendet blivit ådagalagt, att något särskilt anslag för år 1916 icke är för ifrågavarande ändamål oundgängligen nödvändigt, har riksdagen medgivit, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget till inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål.

69:o) Under punkten 70 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att medgiva, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget till anskaffande för lantmäterikontorets i Umeå räkning av kopior utav vissa skifteskartor med tillhörande handlingar må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål.

Under hänvisning till departementschefens yttrande i ärendet, varav framgår, att något särskilt anslag för ändamålet icke torde behöva upptagas i 1916 års riksstat, har riksdagen medgivit, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget till anskaffande för lantmäterikontorets i Umeå räkning av kopior utav vissa skifteskartor med tillhörande handlingar må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål.

70:o) Under punkten 71 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för beredande av skrivhjälp å lantmäterikontoren i länen å extra stat för år 1916 anvisa ett anslag av 18,000 kronor.

För innevarande år har riksdagen för enahanda ändamål å extra stat beviljat ett anslag av 12,000 kronor.

Kostnaderna för beredande av biträdeshjälp vid lantmäterikontoren i länen hade förut i sin helhet bestritts från nionde huvudtitelns expensanslag, från vilket medel till lantmäterikontorens övriga expenser utgå. Den biträdeshjälp, som sålunda förekommer vid lantmäterikontoren, är, fränsett vaktmästarebiträdena, huvudsakligen av två slag, nämligen dels vid vissa kontor biträde av mera kvalificerad art, för vars utförande erfordras examinerade biträden, och dels skrivhjälp. Det förra slaget har en mera tillfällig karaktär, väsentligen beroende på det nu pågående arbetet med jordregistrets uppläggande, under det att det senare har mera stadigvarande egenskap. Avsett är, att kostnaderna för avlöning åt examinerade biträden fortfarande skola anvisas från expensanslaget. För bestridande av kostnaderna för erforderlig skrivhjälp vid lantmäterikontoren begäres nu å extra stat ett till 18,000 kronor förhöjt anslag.

Då behovet av den begärda anslagsökningen enligt riksdagens mening blivit ådagalagt, har riksdagen för beredande av skrivhjälp å lantmäterikontoren i länen å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 18,000 kronor.

71:o) Under punkten 72 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att dels medgiva, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget till en inom lantmäteristyrelsen anordnad försöksanstalt för fotomekanisk reproduktion av lantmäterikartor må av Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål; dels ock till samma anstalt å extra stat för år 1916 anvisa ett anslag av 10,000 kronor, att av Eders Kungl. Maj:t i mån av behov för ändamålet användas.

Då de vid den ifrågavarande reproduktionsanstalten bedrivna försöken att erhålla en fullt lämplig metod för framställande av autografisk reproduktion av lantmäterikartor enligt riksdagens mening alltjämt böra fortsättas på grund av den avsevärda besparing, som genom införandet av en dylik metod otvivelaktigt komme att vinnas ej blott för statsverket utan även för enskilda, anser riksdagen giltiga skäl föreligga för att genom anvisande av medel för anstalten möjliggöra dess verksamhet jämväl nästkommande år. Under besök i anstaltens lokaler har ock

kunnat konstateras, att anstaltens verksamhet, som synes bedrivas på ett fullt tillfredsställande sätt, nu nått den utveckling, att anstalten kunnat åtaga sig utförandet av åtskilliga reproduktionsarbeten, fastän detta oaktat verksamheten ännu nog måste anses befinna sig på försökets stadium. Emellertid vill riksdagen uttrycka den förhoppningen, att under de fortsatta försöken frågan om reproduktion av lantmäterikartor på fotomekanisk väg snart må vinna en tillfredsställande lösning och anstalten härigenom bliva i tillfälle att i större utsträckning än hittills skett kunna åtaga sig arbeten såväl för allmänhetens som de statsinstitutioners räkning, som därav äro i behov. Under sådan förutsättning torde det icke heller vara uteslutet, att anstalten i framtiden genom de inkomster, som till densamma för sådana arbeten inflyta, skall bliva i stånd att utan särskilda statsbidrag uppehålla sin verksamhet.

På grund av vad sålunda anförts och då riksdagen ej har något att invända mot storleken av det för ändamålet äskade anslagsbeloppet, har riksdagen *dels* medgivit, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget till en inom lantmäteristyrelsen anordnad försöksanstalt för fotomekanisk reproduktion av lantmäterikartor må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål, *dels ock* till samma anstalt å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 10,000 kronor, att av Eders Kungl. Maj:t i mån av behov för ändamålet användas.

Rikets allmänna kartverk.

72:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts framställning har riksdagen, i likhet med vad under en följd av år ägt rum, till bestridande av kostnader för namngranskning för rikets allmänna kartverks behov å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 3,000 kronor.

Geologiska och hydrografiska undersökningar.

73:o) Under punkten 74 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget till bestridande av kostnader för Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten samt utgivande av kartor m. m. må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål, *dels ock*

för samma ändamål å extra stat för år 1916 anvisa ett anslag av 31,500 kronor.

Riksdagen har *dels* medgivit, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget till bestridande av kostnader för Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten samt utgivande av kartor m. m. må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål, *dels ock* för samma ändamål å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 31,500 kronor.

74:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom under punkten 75 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad för åren 1914 och 1915 ägt rum, för beredande av ökade medel till expenser för Sveriges geologiska undersökning å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 8,800 kronor.

75:o) Under punkten 76 av förevarande huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1916 anvisa *dels* för uppehållande av verksamheten vid den hydrografiska byrån med under densamma omedelbart lydande observationsstationer ett anslag av 60,900 kronor, *dels ock* för verkställande av hydrogeologiska specialundersökningar ett anslag av 2,000 kronor, eller tillhoppa 62,900 kronor, ävensom medgiva, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å de för vartdera av ifrågavarande ändamål anvisade anslag må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål.

Då riksdagen icke funnit anledning till erinran mot förevarande framställning, har riksdagen å extra stat för år 1916 anvisat *dels* för uppehållande av verksamheten vid den hydrografiska byrån med under densamma omedelbart lydande observationsstationer ett anslag av 60,900 kronor, *dels ock* för verkställande av hydrogeologiska specialundersökningar ett anslag av 2,000 kronor, eller tillhoppa 62,900 kronor, ävensom medgivit, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å de för vartdera av ifrågavarande ändamål anvisade anslag må av Eders Kungl. Maj:t under år 1916 användas för enahanda ändamål.

Veterinärväsendet.

76:o) Under punkt 77 av förevarande huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående statens veterinärbakteriologiska anstalt, som Eders Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, såsom anslag till nämnda anstalt å ordinarie stat beräkna ett belopp av 47,300 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 26 mars 1915 avlåten proposition, nr 104, under åberopande av ett vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels godkänna det i nämnda protokoll framlagda förslaget till ordinarie stat för statens veterinärbakteriologiska anstalt, att tillämpas från och med år 1916, ävensom de villkor och bestämmelser, som enligt protokollet föreslagits för åtnjutande av de i samma stat för ordinarie befattningar upptagna avlöningsförmåner;

dels ock, vid bifall härtill, å ordinarie stat under riksstatens nionde huvudtitel uppföra ett anslag till nämnda anstalt till belopp av 42,700 kronor.

Genom den i ärendet förebragta utredningen har riksdagen blivit övertygad om att statens veterinärbakteriologiska anstalt nu lämpligen bör uppföras å ordinarie stat, varför riksdagen biträder förslaget härom.

Beträffande vidare de å statförslaget upptagna befattningshavare och de åt dessa föreslagna avlöningsförmåner har riksdagen icke något att erinra. Ej heller har riksdagen något att invända mot storleken av övriga å förslaget upptagna anslag. De ifrågasatta villkoren för berörda avlöningsförmånens åtnjutande föranleda ej heller någon erinran från riksdagens sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition *dels* godkänt följande stat för statens veterinärbakteriologiska anstalt att tillämpas från och med år 1916:

	Lön. Kr.	Tjänst- görings- pennin- gar. Kr.	Orts- till- lägg. Kr.	Summa. Kr.	
1 föreståndare	5,000	2,500	—	7,500	{ Efter fem år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 laborator.....	2,400	1,600	—	4,000	{ Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
1 assistent, arvode	—	—	—	3,000	{ Efter fem år kan arvodet höjas med 400 kronor.
1 kvinnligt biträde	700	350	150	1,200	{ Efter fem år kan lönen höjas med 200 kronor och efter tio år med ytterligare 200 kronor.
1 d:o d:o	700	350	150	1,200	
1 vaktmästare	900	450	150	1,500	{ Efter fem år kan lönen höjas med 100 kronor.
Till tillfälliga biträden och vikariats- ersättningar	—	—	—	3,500	
Till belysning, bränsle, gas, vatten, renhållning m. m.	—	—	—	3,500	
Till fraktkostnad för insända prov, misstänkta för tuberkulos, m. m....	—	—	—	1,300	
Till beredning av tuberkulin och sera samt nyanskaffning och ombyte av djur ävensom till instrument, för- brukningsartiklar, reagentier, em- ballage, böcker och tidskrifter, skriv- materialier, telefon m. m., <i>reserva- tionsanslag</i>	—	—	—	16,000	
Summa	—	—	—	42,700	

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad jämte bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej utgå till honom ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen.

dels godkänt följande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i staten för statens veterinärbakteriologiska anstalt upptagna avlöningsförmåner, nämligen:

att innehavare av ordinarie befattning vid statens veterinärbakteriologiska anstalt skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgörings-skyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation av anstalten eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende, ävensom därest anstaltens ställning så förändras, att densamma ej längre kan anses såsom självständig institution, eller därest vissa ifrågavarande institution tillhörande göromål

överflyttas till annan institution, vara pliktig att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de göromål, som anförtros honom, eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra inom den institution, till vilken göromålen överlämnas;

att med ordinarie befattning vid ifrågavarande anstalt icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning vid anstalten ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, såframt ej, vad angår föreståndaren, Kungl. Maj:t och, vad angår innehavare av annan befattning vid anstalten, medicinalstyrelsen, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid anstalten, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas;

att innehavare av ordinarie befattning vid anstalten icke äger att utan medgivande av den myndighet, varunder anstalten lyder, mot betalning åtaga sig sådana uppdrag åt enskilda, som falla inom anstaltens verksamhetsområde, eller utöva annan enskild veterinärpraktik;

att laboratorn vid anstalten skall vara skyldig att tills vidare och intill dess annorledes må varda i vederbörlig ordning bestämt bestrida jämväl undervisningen i bakteriologi vid veterinärhögskolan;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings innehavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit befriad från tjänstgöring, utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg, där sådant förekommer, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest prövas skäligt;

att avlöning ej må utgå till tjänstinnehavare för tid, varunder han

avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänstinnehavare varder avstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte, den del av hans avlöning, som icke provas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej provas skäligt låta honom uppbära något därav;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för ämbetsresor eller för beredande av semester, befattningshavare av lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid anstalten, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande han därvid att, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar men eljest däremot svarande belopp;

att i fråga om i staten medgiven förhöjning av lönen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning i samma lönegrad tidpunkten

för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester eller ledighet för fullgörande av värnplikt, och

för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor;

under iakttagande vad var och en av omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej får tillträdas förrän vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänsteåldern blivit uppnådd; börande föreståndare, laborator och vaktmästare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen;

att, därest kvinnligt biträde, som vid den nya statens ikraftträdande är anställt vid ifrågavarande anstalt och befordras till ordinarie biträde vid anstalten från samma tidpunkt, omedelbart före sin befordran mot fast arvode utfört arbete av motsvarande eller jämförlig beskaffenhet därstädes, biträdet må äga att för åtnjutande av löneförhöjning räkna sig till godo den tid, biträdet utfört sådant arbete vid anstalten;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må tillträda samma förhöjning;

att semester årligen må, när sådant kan ske utan hinder för göro-

målens behöriga gång, åtnjutas av föreståndaren under en och en halv månad, av laboratorn och de kvinnliga biträdena en var under en månad samt av vaktmästaren under femton dagar;

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägg, där sådant förekommer, utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i särskild lag angående civila tjänst-innehavares rätt till pension är vid tiden för den nya statens ikraft-trädande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter till-trädes, vid tillträdet till befattningen stadgat;

att den, som tillträder den nya staten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed; samt

att beträffande de i staten upptagna kvinnliga befattningshavare skola i övrigt lända till efterrättelse de föreskrifter, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar;

dels ock å ordinarie stat under riksstatens nionde huvudtitel uppfört ett anslag till statens veterinärbakteriologiska anstalt till belopp av 42,700 kronor.

Vägunderhållet och skjutsväsendet.

77:o) Under punkt 78 av huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja förslagsanslaget till bidrag till vägunderhållet på landet från 1,250,000 kronor med 100,000 kronor till 1,350,000 kronor.

Under nionde huvudtiteln är å ordinarie stat uppfört ett förslagsanslag, »bidrag till vägunderhållet på landet», vilket är avsett till gäldande av den enligt 60 § väglagen på staten belöpande andel av kostnaden för detta ändamål.

Anslaget utgjorde från år 1895, då väglagen trädde i tillämpning, 600,000 kronor. Det höjdes vid 1906 års riksdag till 1,000,000 kronor med anledning av dels de i lagen den 20 juni 1905 meddelade förändrade bestämmelser, som medförde ökning av statsbidraget, och dels den omständigheten, att anslaget redan förut visat sig för lågt. År 1911 höjdes

anslaget till 1,150,000 kronor och år 1913 till 1,250,000 kronor, med vilket belopp anslaget även är upptaget i innevarande års riksstat.

Enär erfarenheten utvisat, att anslaget även efter sistnämnda höjning torde för framtiden vara alltför lågt i betraktande av den tendens till ökning, utgifterna från detsamma äga på grund av intagandet av nya vägar samt höjda uppskattningar av underhållskostnaden, har departementschefen ansett sig nödsakad nu ifrågasätta ytterligare höjning, för att icke utgifterna från anslaget för år 1916 antagligen skola alltför mycket överskrida anslagets belopp.

Utgifterna från anslaget hava utgjort:

år 1909.....	kronor 1,244,654
» 1910.....	» 1,238,510
» 1911.....	» 1,261,507
» 1912.....	» 1,247,655
» 1913.....	» 1,357,657.

Det har synts departementschefen härav framgå, att anslagsbehovet för år 1916 åtminstone icke kan beräknas lägre än till 1,350,000 kronor.

Då nödvändigheten av ifrågavarande anslags höjning till det föreslagna beloppet blivit styrkt, har riksdagen höjt förslagsanslaget till bidrag till vägunderhållet på landet från 1,250,000 kronor med 100,000 kronor till 1,350,000 kronor.

78:o) Under punkten 79 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1916 anvisa för bestridande av statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar såsom förslagsanslag 25,000 kronor.

Med anledning av stadgandet i 84 § av lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 därom att, då vägdelning enligt samma lag äger rum första gången, halva kostnaden därför skall bestridas av statsverket, har riksdagen, på grund av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar, för tiden från och med år 1895 årligen på extra stat till bestridande av statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar anvisat förslagsanslag, vars belopp uppgått för varje år till och med år 1910 till 50,000 kronor samt för vart och ett av åren 1911—1915 till 35,000 kronor.

Då utgifterna från detta anslag visat tendens till minskning i mån som nya vägdelningar på grund av nämnda lag hunnit genomföras i landet, har departementschefen funnit en minskning av anslaget kunna utan olägenhet äga rum. Utgifterna från anslaget hava utgjort:

år 1909.....	kronor 54,743
» 1910.....	» 42,149
» 1911.....	» 36,235
» 1912.....	» 13,390
» 1913.....	» 9,549

Under år 1914 syntes utgifterna visserligen ånyo ökats, i det att de till och med november månad utgjort 28,118 kronor, men denna ökning måste betraktas såsom tillfällig. Någon betänklighet att för år 1916 nedsätta anslaget, som ju borde bibehålla förslagsanslags natur, till 25,000 kronor, har departementschefen ansett icke föreligga.

Riksdagen har å extra stat för år 1916 anvisat för bestridande av statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar såsom förslagsanslag 25,000 kronor.

79:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen i likhet med vad skett under vart och ett av åren 1907—1915, till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 150,000 kronor.

80:o) Under punkt 81 av förevarande huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja förslagsanslaget till bidrag till skjutsentreprenader från 250,000 kronor med 50,000 kronor till 300,000 kronor.

Då utgifterna från det under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget »bidrag till skjutsentreprenader» visat benägenhet att överskrida dess i staten upptagna belopp, och det vore all anledning antaga, att detta komme att, därest anslaget icke ytterligare ökades, i än högre grad bliva fallet, sedan den av riksdagen år 1911 godkända och av Kungl. Maj:t den 22 juni 1911 utfärdade nya stadgan om skjutsväsendet med ingången av år 1914 trätt i tillämpning, får riksdagen, som icke har något att erinra mot beloppet av äskade anslagshöjningen, anmäla, att riksdagen höjt förslagsanslaget till bidrag till skjutsentreprenader från 250,000 kronor med 50,000 kronor till 300,000 kronor.

81:o) Under benämningen »gästgivares friheter» finnas i riksstaten upptagna ordinarie anslag å tillhoppa 19,129 kronor, därav såsom bestämt anslag 10,830 kronor samt såsom förslagsanslag: friheter 6,635 kronor och ersättningar 1,664 kronor.

I en till riksdagen den 30 mars 1915 avlåten proposition, nr 105, har Eders Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen besluta, att de å ordinarie stat under riksstatens nionde huvudtitel under titeln »gästgivares friheter» uppförda anslag å tillhoppa 19,129 kronor skola från och med år 1916 uteslutas ur riksstaten.

Såsom av utredningen i ärendet framgår, äro de under anslags-titeln »gästgivares friheter» upptagna anslag icke längre behöfliga för sitt ändamål och böra därför ur riksstaten uteslutas. På grund härav har riksdagen givetvis icke något att erinra mot förevarande framställning, varför riksdagen beslutat, att de å ordinarie stat under riksstatens nionde huvudtitel under titeln »gästgivares friheter» uppförda anslag å tillhoppa 19,129 kronor skola från och med år 1916 uteslutas ur riksstaten.

Fattigvård.

82:o) Under punkt 82 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att medgiva, att dels de kostnader, som enligt den med Danmark och Norge den 26 maj 1914 avslutade fattigvårdskonvention uppkomma för fattigvård här i landet åt dansk eller norsk undersåte eller för hans hemsändande till hemlandet och som icke skola ersättas av hemlandet, dels ock sådan ersättning, som enligt samma konvention skall från Sverige utgivas för i Danmark eller Norge lämnad fattigvård åt svensk undersåte, må från och med år 1915 gäldas av förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet.

Av vad i ärendet förekommit anser riksdagen till fullo bestyrkt lämpligheten av att nu ifrågavarande kostnader såväl för fattigvård som hemsändande gäldas av statsverket och bestridas från förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet. I följd härav böra ej heller de kostnader för hemsändning, som utgå från det under andra huvudtiteln uppförda anslaget till fångars vård och underhåll, längre gäldas från samma anslag. I likhet med departementschefen anser ock riksdagen det mindre lämpligt bestämma, att utgifternas bestridande från fattigvårdsanslaget skall ske endast tillsvidare, då ju intet hindrar att i framtiden härutinnan vidtages ändring i sammanhang med fattigväsens slutliga ordnande.

Då riksdagen således icke har något att erinra mot förevarande framställning, som icke ansetts kräva någon höjning av ifrågavarande

förslagsanslag, får riksdagen anmäla, att riksdagen medgivit, att dels de kostnader, som enligt den med Danmark och Norge den 26 maj 1914 avslutade fattigvårdskonvention uppkomma för fattigvård här i landet åt dansk eller norsk undersåte eller för hans hemsändande till hemlandet och som icke skola ersättas av hemlandet, dels ock sådan ersättning, som enligt samma konvention skall från Sverige utgivas för i Danmark eller Norge lämnad fattigvård åt svensk undersåte, må från och med år 1915 gäldas av förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet.

83:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 83 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för åren 1914 och 1915, till understöd åt svenska fattigvårdsförbundet å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 17,000 kronor, därav 3,000 kronor såsom bidrag till ordnande av konsulentverksamhet för barnavård.

Diverse.

84:o) Under punkten 84 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att medgiva, att Eders Kungl. Maj:t må under år 1916 till anordnande av jordförmedlingsbyråer för egnahemsrörelsen använda vad som vid utgången av år 1915 kan kvarstå oanvänt å anslaget för detta ändamål.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1912—15 anvisat anslag av 20,000 kronor till anordnande av jordförmedlingsbyråer för egnahemsrörelsen.

Då i statsrådsprotokollet meddelats, att behållningarna å anslagen till ifrågavarande ändamål för åren 1913—1915 med säkerhet förslå till täckande av statsbidragsbehovet för år 1916 och något nytt anslag därför icke synts behöfligt, har riksdagen medgivit, att Eders Kungl. Maj:t må under år 1916 till anordnande av jordförmedlingsbyråer för egnahemsrörelsen använda vad som vid utgången av år 1915 kan kvarstå oanvänt å anslaget för detta ändamål.

85:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts att riksdagen ville *dels* i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga och, där riksdagens medverkan påkallas, föreslå riksdagen sådana åtgärder, som kunna vara ägnade att under statsmaktens hägn bereda effektiv rättshjälp för skyddande av de på rekognitionshemman och under bruk skatteköpta hemman befintliga och förutvarande åbors

och lägenhetsinnehavares rättigheter, *dels ock* redan nu å extra stat anvisa ett anslag av 15,000 kronor att för ändamålet ställas till Kungl. Maj:ts förfogande.

I anledning av nämnda motion har riksdagen å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 15,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att i mån av skedd utredning rörande de på rekognitionsskogshemmanen och de under bruk skatteköpta hemmanen befintliga och förutvarande åbors och lägenhetsinnehavares rättigheter av Kungl. Maj:t användas till beredande av rättshjälp åt sådana obemedlade och mindre bemedlade åbor och lägenhetsinnehavare, vilkas anspråk på grund av förenämnda utredning och i övrigt förekommande omständigheter anses skäligen böra påkalla rättslig prövning inför domstol eller annan behörig myndighet.

86:o) Vidare får riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 85 gjorda framställning anmäla, att riksdagen, i likhet med vad skett för vart och ett av åren 1913—1915,

dels medgivit, att vad vid utgången av år 1915 kan kvarstå oanvänt å anslaget till insamlande av jordbruksstatistiska uppgifter genom lokalundersökningar må under år 1916 användas för enahanda ändamål,

dels ock för samma ändamål å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 25,000 kronor.

87:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom under punkt 86 gjorda framställning har riksdagen, i likhet med vad skett för innevarande år, å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 29,000 kronor att av Eders Kungl. Maj:t användas till befrämjande av avsättningen i främmande länder av alster av svenska lantbruket och dess binäringar samt fiskerinäringen.

88:o) Under punkten 87 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att medgiva, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget till bestridande av kostnaden för Sveriges deltagande uti internationella lantbruksinstitutet i Rom må under år 1916 användas för enahanda ändamål.

Då på grund av behållningen från föregående års anslag för ifrågasvarande ändamål något nytt anslag för år 1916 icke erfordras, har riksdagen medgivit, att vad vid utgången av år 1915 må kvarstå oanvänt å anslaget till bestridande av kostnaden för Sveriges deltagande

uti internationella lantbruksinstitutet i Rom må under år 1916 användas för enahanda ändamål.

89:o) Under punkten 88 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående anvisande av anslag till organisationsbidrag till centralföreningar för jordbrukskredit, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för nämnda ändamål å extra stat för år 1916 beräkna ett anslag av 10,000 kronor.

Såsom riksdagen i särskild skrivelse anmält, har riksdagen å extra stat för år 1916 under nionde huvudtiteln beviljat ett förslagsanslag å 10,000 kronor till statsbidrag åt föreningar för beredande av driftkredit åt idkare av mindre jordbruk.

90:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 89 föreslagit riksdagen, att till täckande av åtskilliga av statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, anvisa å extra stat för år 1916 ett anslag av 173,419 kronor.

Till täckande av omförmälda av statskontoret förskottsvis bestridda utgifter har riksdagen å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 173,419 kronor.

91:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkten 90 vidare föreslagit riksdagen att höja förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. från 60,000 kronor med 40,000 kronor till 100,000 kronor.

Då ifrågavarande anslagsbelopp alltför mycket understiger de normalt påräkneliga utgifterna från anslaget och riksdagen icke har något att anmärka mot storleken av den begärda anslagsökningen, har riksdagen höjt förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. från 60,000 kronor med 40,000 kronor till 100,000 kronor.

92:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare under punkt 91 föreslagit riksdagen att, till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari 1915 angivna grunder, av extra lönetillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjante vid under jordbruksdepartementet lydande verk och stater, å extra stat för år 1916 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av 5,000 kronor.

Liknande framställningar hava av Eders Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition gjorts beträffande andra departement underlydande verk och stater.

I anledning härav har riksdagen, jämlikt redan fattat beslut, för beredande av extra lönetillägg för innevarande år åt en del statstjänste-

män och betjante under andra huvudtiteln på extra stat för år 1916 anvisat särskilt förslagsanslag, att utbetalas enligt de i ovannämnda statsrådsprotokoll angivna grunder.

I anledning av Eders Kungl. Maj:ts under ifrågavarande punkt av statsverkspropositionen gjorda framställning och i överensstämmelse med vad riksdagen sålunda beslutat, har riksdagen, i överensstämmelse med vad för innevarande år skett, för beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari 1915 angivna grunder, av extra lönetillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjante vid under jordbruksdepartementet lydande verk och stater å extra stat för år 1916 anvisat såsom förslagsanslag ett belopp av 5,000 kronor.

93:o) Beträffande övriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år äro uppförda under nionde huvudtiteln, har Eders Kungl. Maj:t icke föreslagit annan förändring, än att till jämnande av huvudtitelns slutsumma föreslagits en höjning å det ordinarie förslagsanslaget till bestridande av tryckningskostnader från dess nuvarande belopp 32,120 kronor med 49 kronor till 32,169 kronor.

Riksdagen får härigenom för Eders Kungl. Maj:t tillkännagiva, att samtliga ordinarie anslag under nionde huvudtiteln, som här ovan icke blivit särskilt omförmälda, för år 1916 fastställts till samma belopp som uti innevarande års riksstat; dock att i förslagsanslaget till bestridande av tryckningskostnader gjorts den jämkning, som för jämnande av huvudtitelns slutsumma är erforderlig.

Stockholm den 25 maj 1915.

Med undersätlig vördnad.

**Tabell över anslagen under riksstatens nionde huvudtitel.
Jordbruksdepartementet.**

		Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
		Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
A. Departementet.									
1	Departementschefen					17,000	—		
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli					59,300	—		
3	Provisorisk lönerreglering för departementet, <i>förslagsanslag</i>							6,760	—
4	Till avlönande av en extra kanslisekreterare inom departementet							5,050	—
5	Till arvode åt extra föredragande inom de- partementet m. m.							4,000	—
Säger för departementet						76,300	—	15,810	—
B. Lantbruksstyrelsen.									
1	Lantbruksstyrelsen					79,900	—		
C. Lanthushållningen.									
1	Befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanärningar					332,450	—		
2	Lantbruksingenjörer och deras biträden ... Undervisningsanstalter:					101,900	—		
	Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar:								
	<i>Bestämt anslag:</i>								
3 a	Lantbruksinstitutet m. m. 432,950: —								
	<i>Förslagsanslag:</i>								
3 b	Till understöd åt lant- mannaskolor 150,000: —								
3 c	Till understöd åt lanthus- hållsskolor 36,000: — 186,000: —								
						618,950	—		

		Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
		Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
4	Till elektrisk anläggning vid lantbruks- institutet vid Ultuna			10,000	—				
5	Till undervisningsmateriel för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp			3,000	—				
6	Till hovbeslagsskolan vid Alnarp			3,500	—				
7	Till utbildningskurser för kontrollassis- tenter			14,800	—				
8	Bidrag till anställande av jordbrukskonsu- lenter			62,500	—				
9	Bidrag till anställande av vandringsrättare			36,000	—				
10	Till utbildande av en stipendiat i boskaps- skötsel och mejerihushållning m. m. ...			1,500	—				
11	Statsbidrag åt Fredrika Bremer förbundets lanthushållningsskola vid Rimforsa för utbildande av lärarinnor			8,000	—				
12	Statsbidrag åt fackskolan för huslig eko- nomi i Uppsala för utbildning av lära- rinnor i lanthushållning å skolans lant- gård Brogård			5,500	—	618,950	—	144,800	—
Hästaveln:									
13 a	Hästavelns förbättrande: <i>Reservationsanslag</i> 249,400: — <i>Förslagsanslag:</i>								
13 b	Friheter 1,070: —	250,470	—						
14	Till extra personal vid Flyinge hingstdepå			4,630	—				
15	Åtgärder för inhemska häststammar			17,000	—	250,470	—	21,630	—
Boskapsskötsel m. m.:									
16	Till förekommande och hämmande av smittosamma sjukdomar bland hus- djuren, <i>förslagsanslag</i>	50,000	—						
17	Till arvode åt en statsinspektör över köttkontrollen			5,600	—				
18	Till kostnader vid karantänsanstalten i Haparanda för husdjur			750	—				
19	Bidrag till kostnader för avelscentra för nötboskap			17,000	—				
20	Till främjande av nötboskapsaveln inom Norrbottens län			5,000	—				
21	Till förekommande och hämmande av tuber- kelsjukdomar hos nötkreaturen			75,000	—				
22	Till åtgärder för höjande av landets svinavel			40,000	—				
23	Till fjäderfäavelns befrämjande			20,000	—	50,000	—	163,350	—
24	Till fortsatt uppehållande av maskin- och redskapsprovvningsanstalterna vid Ultuna och Alnarp							21,000	—
Kemiska stationer m. m.:									
25	Bidrag till underhåll av åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behov			48,000	—				

		Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
		Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
3	Till understöd åt södra Sveriges fiskeriför- ening							18,500	—
4	Hydrografisk-biologiska havsundersökningar: Till hydrografisk-biologiska undersök- ningar av de Sverige omgivande haven m. m.			30,100	—				
5	» underhålls- och driftkostnad för far- tyget Skagerak			36,000	—				
6	» försäkring av fartyget Skagerak			5,200	—			71,300	—
7	Till underhålls- och driftkostnad för far- tyget Eystrasalt							6,000	—
8	» stationerande under vintern 1915—1916 av ett armerat ångfartyg vid rikets kuster för åstadkommande av ordning och skydd vid fiskets bedrivande							33,000	—
9	» utförande av vissa fiskehamnar							620,000	—
Säger för fiskeriväsendet						111,000	—	750,200	—
E. Skogsväsendet.									
Skogsundervisning m. m.:									
1	Till skogshögskolan och statens skogs- försöksanstalt	185,400	—						
2	Skogsundervisning och skogslushållning i allmänhet	102,000	—						
3	Tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna och Särna socken	170,000	—						
4	Tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland	102,400	—						
5	Till skogsodlingens befrämjande			100,000	—				
6	Bidrag till uppehållande av skogsvärds- styrelsernas verksamhet			67,500	—	559,800	—	167,500	—
7	Reglering av flottleder							200,000	—
Säger för skogsväsendet						559,800	—	367,500	—
F. Lantmäteriväsendet.									
Lantmäteristaten:									
1	Lantmäteristaten	536,400	—						
2	Till lantmäteriundervisningen			36,300	—				
3	Till bestridande av kostnader för vissa av distriktslantmätare företagna tjän- steresor m. m., <i>förslagsanslag</i>			30,000	—				
4	Till uppläggande av nya registratur och arkivens ordnande i lantmäterikontoren i länen			15,000	—				
5	Till skrivhjälp å lantmäterikontoren i länen			18,000	—				
6	Försöksanstalt för fotomekanisk reprodu- ktion av lantmäterikartor			10,000	—	536,400	—	109,300	—

		Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
		Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
7	Skiften och avviltningar, <i>förslagsanslag</i> ..					63,000	—		
8	Uttlyttningshjälp efter skiften, <i>förslagsanslag</i> ..					50,000	—		
Säger för lantmäteriväsendet						649,400	—	109,300	—
G. Rikets allmänna kartverk.									
Rikets allmänna kartverk:									
<i>Bestämt anslag:</i>									
1	Till avlöningar	167,920	—						
<i>Förslagsanslag:</i>									
2	Till ålderstillägg	28,580	—						
<i>Reservationsanslag:</i>									
3	Till kartarbeten m. m.	144,300	—			340,800	—		
4	Till namngranskning för rikets allmänna kartverks behov							3,000	—
Säger för rikets allmänna kartverk						340,800	—	3,000	—
H. Geologiska och hydrografiska undersökningar.									
Sveriges geologiska undersökning:									
1	Sveriges geologiska undersökning	101,530	—						
2	Till Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten samt utgivande av kartor m. m.			31,500	—				
3	Till expenser för Sveriges geologiska undersökning			8,800	—	101,530	—	40,300	—
Hydrografiska undersökningar:									
4	Till uppehållande av verksamheten vid den hydrografiska byrån samt för verkställande av hydrogeologiska specialundersökningar							62,900	—
Säger för geologiska och hydrografiska undersökningar						101,530	—	103,200	—
I. Veterinärväsendet.									
Veterinärundervisningsanstalter :									
1	Veterinärundervisningen	179,000	—						
2	Statens veterinärbakteriologiska anstalt	42,700	—			221,700			
Veterinärstaten :									
<i>Bestämt anslag :</i>									
3	Länsveterinärer och veterinärstipendiater	86,500	—						
<i>Förslagsanslag :</i>									
4	Distriktsveterinärers avlöande	146,000	—			232,500	—		
Säger för veterinärväsendet						454,200	—		

		Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
		Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
10	Till täckande av åtskilliga av statskontoret förskottsvis bestridda utgifter							173,419	—
11	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslags- anslag</i>					150,000	—		
12	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>för- slagsanslag</i>					100,000	—		
13	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>					10,000	—		
14	Extra lönetillägg för år 1915, <i>förslagsanslag</i>							5,000	—
15	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>					32,198	—		
	Säger för diverse					2,554,698	—	257,419	—
	Summa					8,316,341	—	4,608,959	—